

— ПРОФІЛЬ МІСТА —

КРИВИЙ РІГ

— ДЕМОГРАФІЯ • ЕКОНОМІКА • БЮДЖЕТ —

Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого
планування розвитку областей і міст України
Проект міжнародної технічної допомоги

Шановні городяни та гості міста!

Кривий Ріг — місто великого промислово-економічного та соціально-культурного потенціалу, тому потребує ретельного моніторингу основних показників свого розвитку для можливості здійснення ефективних управлінських рішень, які роблять можливим комфортне і щасливе життя у нашому місті.

Профіль міста, який Ви тримаєте в руках, є результатом зусиль щодо систематизації та узагальнення всієї наявної інформації про реальні показники функціонування та розвитку економіки та соціальної інфраструктури міста Кривий Ріг з метою зробити таку інформацію доступною для кожного небайдужого громадянина. Ін-

формація, яку містить профіль, може стати вірним орієнтиром для прийняття науково і практично обґрунтованих управлінських рішень та міцною основою для плідних підприємницьких ініціатив.

Профіль створений для сприяння більш активному залученню інвестицій у всі сфери міського життя. Представлена у профілі точна і детальна інформація про місто дозволить потенційним інвесторам чітко визначитись з тим, яка сфера міського життя потребує інвестування найбільше, а також із тим, які інвестиційні проекти є найбільш перспективними.

Висловлюю подяку структурним підрозділам виконавчого комітету Криворізької міської ради, що приймали участь у створенні профілю.

Від імені міського виконавчого комітету та від себе особисто дякую канадським та українським колегам з Проекту РЕОП, які ініціювали та підготували профіль, а також Канадському агентству міжнародного розвитку, що фінансує проект.

Сподіваюсь, що профіль міста Кривий Ріг буде корисним для мешканців міста, службовців, підприємців, інвесторів, керівників, студентів та всіх, кому не байдужа доля нашого міста.

**З повагою,
Криворізький міський голова
Юрій Григорович Вілкул**

Профіль м. Кривий Ріг: демографія, економіка, бюджет.

Цей документ підготовлено в межах виконання Проекту міжнародної технічної допомоги “Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України” (Проект РЕОП).

Керівник проекту: **Пол Дарбі**

Авторський колектив: **Бренда Лафлер** (радник з бенчмаркінгу);
Джозеф Хемовіц (радник з економічних питань);
Метью Стюарт (старший радник з бюджету та економічних питань);
Наталія Ходько (консультант зі статистичного аналізу);
Олександр Жолудь (консультант з економічних питань);
Ольга Романюк (старший консультант з бюджету та гендерних питань);
Шейла Рао (радник з бенчмаркінгу, радник з бюджетного прогнозування).
Команда Проекту РЕОП висловлює подяку Криворізькому міському голові **Вілкулу Ю.Г.** за сприяння та підтримку у підготовці профілю, а також місцевому координатору Проекту РЕОП у місті Кривий Ріг **Нагорному А.І.** за допомогу у зборі інформації для розділу “Вступ”.

Редактори: **Бренда Лафлер**
Джозеф Хемовіц
Ірина Вернослава
Максим Борода
Наталія Ходько

Дизайн і верстка: **Яна Копилова**

Дані, які містить профіль м. Кривий Ріг, зібрані за участі фахівців структурних підрозділів виконавчого комітету Криворізької міської ради та надані Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області і управлінням статистики у м. Кривий Ріг.

Всі фотографії, використані при підготовці матеріалу, були зроблені в м. Кривий Ріг та надані Криворізькою міською радою.

Проект РЕОП має на меті забезпечення стійкого розвитку областей і міст України шляхом розбудови спроможності місцевої влади застосовувати інструменти кількісного аналізу та прогнозування для вдосконалення процесу планування економічного розвитку територій (www.ebed.org.ua).

Проект РЕОП впроваджується Конференційною радою Канади (www.conferenceboard.ca) за фінансової підтримки Уряду Канади, що надається через Канадське агентство міжнародного розвитку (www.acdi-cida.gc.ca). Думки, відображені у цьому документі, належать виключно його авторам та не завжди відображають офіційну позицію Уряду Канади та Канадського агентства міжнародного розвитку.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
Основні характеристики	6
Адміністративно-територіальний устрій	6
Місцеве самоврядування	6
Історична довідка.....	7
Географічне розташування	8
Кліматичні умови	8
Корисні копалини.....	8
Соціально-економічна характеристика	9
Розділ 2. ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ	10
Основні характеристики	10
Динаміка чисельності населення.....	10
Природний приріст населення.....	11
Міграція населення.....	12
Зміни чисельності населення.....	14
Розподіл населення за статтю та віком	14
Демографічне навантаження на населення працездатного віку	15
Оцінка демографічної ситуації у м. Кривий Ріг	17
Розділ 3. ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ	18
Основні характеристики	18
Структура економіки	18
Реалізація товарів та послуг	18
Зайнятість	19
Безробіття	20
Розподіл штатних працівників за розміром підприємств	21
Основні галузі промисловості м. Кривий Ріг.....	22
Основні підприємства м. Кривий Ріг	22
Розвиток інфраструктури	23
Сфера житлового будівництва	23
Транспорт.....	24
Споживання	24
Сфера послуг.....	25
Інвестиції.....	25
Інвестиції в основний капітал.....	25
Прямі іноземні інвестиції	26
Експорт та імпорт	26
Експорт.....	26
Імпорт	27
Заробітна плата	27
Висновки	30
Показники економічної діяльності у м. Кривий Ріг	30
Розділ 4. БЮДЖЕТНИЙ ПРОФІЛЬ.....	31
Основні характеристики	31
Профіцит/дефіцит бюджету	31
Доходи	32
Спеціальний фонд.....	35
Бюджет розвитку.....	36
Гнучкі доходи.....	37
Видатки	38
Показники фіскального здоров'я м. Кривий Ріг: підсумок.....	41

ВСТУП

Розділ 1

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Перша письмова згадка про місто ● 1775 рік
- Отримання статусу міста ● 1919 рік
- Постійне населення міста ● 666 393 особи*
- Щільність населення ● 1 553 особи/кв. км*
- Питома вага населення міста, % до населення України ● 1,46%*
- Площа території міста ● 430 кв. км
- Кількість районів міста ● 7 районів
- Основні галузі промисловості ● добувна, металургійна
- Середньорічна температура повітря ● +8,5°C

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ

Територія Кривого Рогу поділена на 7 районів (Дзержинський, Довгинцівський, Інгулецький, Жовтневий, Саксганський, Тернівський, Центрально-Міський).

За адміністративно-територіальним устроєм до складу Кривого Рогу також входять 3 селища (Авангард, Гірницьке, Коломійцеве) **та 2 села** (Новоіванівка, Тернуватий Кут).

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Криворізький міський голова, Криворізька міська рада, виконавчий комітет та інші виконавчі органи Криворізької міської ради, **7 районних у місті рад та їх виконавчі органи** утворюють систему органів місцевого самоврядування міста.

Криворізька міська рада налічує 90 депутатів, які працюють у 7 постійних комісіях. До складу виконавчого комітету Криворізької міської ради входить 10 осіб. Виконавчі органи Криворізької міської ради налічують 32 структурні під-

*Дані подано станом на 1 січня 2011 року.

розділи: 18 управлінь, 11 відділів, 2 комітети та 1 службу. Станом на 1 липня 2011 року штатна чисельність працівників виконавчих органів міської ради становить 546 одиниць, штатна чисельність виконавчих органів районних у місті рад – 968 одиниць.

З лютого 2010 року функціонує Криворізький ресурсний центр, діяльність якого спрямована на задоволення потреб підприємців і мешканців міста щодо отримання різноманітних дозволів, погоджень та інших адміністративних послуг, не виходячи зі свого офісу або дому.

Починаючи з 2005 року, у м. Кривий Ріг запроваджується система управління якістю адміністративних послуг. Її було розроблено у муніципальному бюро “Віза”, яке надає послуги дозвільного характеру суб’єктам господарювання м. Кривий Ріг. З травня 2007 року ця система діє у Реєстраційній палаті Кривого Рогу.

У грудні 2007 року виконавчий комітет Криворізької міської ради отримав сертифікат відповідності вимогам стандарту ДСТУ ISO 9001-2001.

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

Перша офіційна письмова згадка про Кривий Ріг знайдена у “Розписі заснованих поштових станцій по річці Інгулець від Кременчука до Херсона”, датованому 1775 роком.

Свою назву місто отримало від форми кривого мису (рогу) на злитті річок Інгулець і Саксагань, де було перше поселення. За іншою версією, згадана назва походить від імені запорізького козака Рога на прізвисько “Кривий”, який оселився у цьому мальовничому місці і заснував перше поселення.

У XVIII ст. Кривий Ріг був запорізьким поселенням у складі Інгулецької паланки Запорізької Січі: у переліку сіл і зимівників Інгульської паланки, створеної у 1734 році, згадується Кривий Ріг. **1775 року в урочищі Кривий Ріг засновано одну зі станцій поштового тракту**, на якій для обслуговування пошти в тимчасових землянках оселилися п’ять козаків. Від селища, що утворилося біля цієї поштової станції, і веде свій початок сучасне місто. З першої третини XIX ст. Кривий Ріг перетворено на військове поселення. **У 1860 році це місто набуло статусу містечка у складі Херсонської губернії, а з 1919 року – повітового міста у складі Катеринославської губернії.**

У кінці XIX ст. у місті та на його околицях виявлено поклади залізної руди. Після підтвердження значних запасів залізної руди у 1881 році засновано перший на Криворіжжі Саксаганський рудник, а у 1882 році розпочато будівництво криворізької залізниці, яка відіграла величезну роль у прискоренні розвитку промисловості регіону.

На початку 1918 року на Криворіжжі утворюється Донецько-Криворізька Радянська Республіка. Під час громадянської війни у 1919–1920 роках не припиняється розвиток металургії, формується система адміністративного управління добувною промисловістю. У 1924 році розпочинається будівництво Криворізької електростанції. **Радянська індустріалізація стала потужним поштовхом до більш сучасного видобутку та переробки руди.** Місто розширюється за рахунок малих населених пунктів, що виникають навколо рудників. Розростаючись в умовах складного природного рельєфу, місто поглинає рудники і підприємства. Це стало причиною відсутності у межах міста, чіткого розмежування промислових зон і житлових масивів.

Під час Другої світової війни місто з серпня 1941 року до лютого 1944 року було окуповане військами фашистської Німеччини. Робота найбільшого заводу міста – “Криворіжсталі” – була призупинена перед окупацією.

Після Другої світової війни місто та його економіка, насамперед промисловість, відроджуються. Першочергово увага приділяється відновленню промислових потужностей. **Упродовж 1952–1956 років для використання запасів бідних залізних руд та залістистих кварцитів будується перший в СРСР гірничо-збагачувальний комбінат – Південний ГЗК**, а у 1959 році відбувається запуск Новокриворізького ГЗК. **Тільки з середини 70-х років економіка міста доповнюється підприємствами легкої промисловості.** І сьогодні Кривий Ріг є найбільшим гірничодобувним та металургійним центром України.

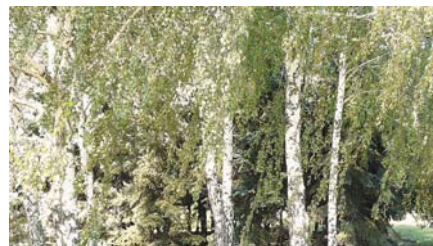
ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ

Кривий Ріг – місто, розташоване у степовій зоні України, в центральній частині Українського кристалічного масиву, на злитті річок Інгулець і Саксагань, що входять до басейну р. Дніпро.

Місто розташоване у помірних широтах. Від екватора – у північній півкулі, від Гринвіцького (нульового) меридіану – у східній півкулі. Точні координати відсутні, оскільки місто витягнуте у майже субмеридіональному напрямі на кілька десятків кілометрів.

Площа міста – 430 кв. км, протяжність з півночі на південь – 126 км, ширина – до 20 км.

Відстань від Кривого Рогу по прямій до Дніпропетровська 137 км, до Києва – 345 км, до Лондона – 2 160 км, Парижа – 2 741 км, Берліна – 1 777 км, Брюсселя – 2 531 км, Москви – 962 км, Вашингтона – 8 650 км.

КЛІМАТИЧНІ УМОВИ

Криворізький регіон належить до атлантико-континентальної європейської, недостатньо вологої, теплої області помірної кліматичної зони.

Середньорічна температура повітря становить +8,5°C. Середня температура у липні +22,2°C, у січні – -5,1°C. Абсолютний максимум температури +39,3°C зафіксовано у 1890 році, абсолютний мінімум -33,2°C у 1940 році.

Тривалість безморозного періоду – 175 днів, що створює сприятливі умови для вегетації великої кількості рослин. **Кількість атмосферних опадів 400–450 мм/рік (з максимумом на початку літа).** Криворіжжя належить до посушливих районів України. За останні 60 років посушливими є кожні 3–4 роки на одне десятиліття. Сильні посухи на Криворіжжі бувають 1 раз на 5–10 років, коли за вегетаційний період випадає усього 100–150 мм опадів.

У м. Кривий Ріг переважають вітри північних румбів, а також східні вітри. Влітку найчастішими є північні та північно-західні вітри, в інші сезони року – північно-східні, північні та східні вітри.

Над територією міста сформувався своєрідний мікроклімат “острова тепла”. **Порівняно з навколишніми територіями, у Кривому Розі тепліше в середньому на 1,8°C.** Також більше опадів, туманів. Часто, з низьких хмар і пило-газових викидів підприємств та автомобілів взимку утворюються смоги і знижуються дози сонячної радіації.

КОРИСНІ КОПАЛИНИ

Криворіжжя – один із найбагатших на корисні копалини регіонів України. Криворізький залізорудний басейн (Кривбас) розташований на відстані 80–100 км на захід від річки Дніпро, у системі річки Інгулець і її лівих приток – рік Саксагань, Жовта й Зелена. Родовища басейну витягнуті у вигляді вузької смуги в північному й північно-східному напрямку довжиною більше 100 км і шириною до 6 км (у районі м. Кривий Ріг). Північним продовженням басейну є Кременчуцька магнітна аномалія. Площа басейну становить близько 300 кв. км.

Більшість відомих родовищ корисних копалин, виявлених у Кривбасі, пов’язана зі стародавніми породами Українського щита. **В надрах Криворізького басейну зосереджені родовища близько 50 видів металевих і неметалевих корисних копалин промислового значення,** найбільш важливими серед яких є **рудні родовища, поклади бурого вугілля, мармуру, доломітів (40% балансових запасів України), покрівельних та талькових сланців, охри, мумії, будівельних пісків, суглинків, скандію, ванадію та ще близько 40 елементів таблиці Менделєєва.**

Сьогодні у Кривбасі добуваються три основні промислові типи залізних руд: багаті залізні руди, які безпосередньо використовуються у металургії, а також магнетитові і окислені залізісти кварцити, які потребують збагачення. Багаті залізні руди залягають головним чином серед окислених кварцитів, утворюючи близько 300 рудних покладів. Добувають їх переважно підземним способом. Загальні розвідані, за різними оцінками, запаси залізних руд у

Кривбасі складають понад 32 млрд. тонн.

На Криворіжжі знаходиться Глеєватське родовище із унікальним у своєму роді виробним камінням, представленим променистим кварцом (різноманітні природні “котячі”, “зміїні”, “соколині”, “тигрові очі” та криворізька яшма).

Криворіжжя багате і джерелами мінеральних вод – як питними лікувально-столовими, так і лікувальними для зовнішнього застосування.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У Кривому Розі налічується близько 6 000 підприємств. Промисловий комплекс міста складається з 73 великих та середніх підприємств різних галузей: чорної металургії, машинобудівної, будматеріалів, хімічної, поліграфічної, деревообробної, легкої, харчової тощо. **У Криворізькому басейні розташовано вісім з одинадцяти підприємств України з видобутку та переробки залізорудної сировини.** Тому головною містоутворюючою галуззю, яка визначає профіль міста у територіальному розподілі праці, є чорна металургія. Це потужний виробничий комплекс, що включає в себе гірничо-металургійний комбінат, чотири гірничо-збагачувальних і один залізорудний комбінати, два рудоправління, три рудоремонтних заводи. Переважна номенклатура цієї галузі: залізна руда, концентрат, агломерат, обкотиші, чавун, сталь, готовий прокат. **Питома вага гірничо-металургійного комплексу складає 86% загальних обсягів промислового виробництва міста.** У Кривому Розі знаходиться **єдиний в Україні суриковий завод – Криворізький суриковий завод**, – продукція якого користується значним попитом як в Україні, так і за її межами.

Виробництво непродовольчих товарів у місті здійснюють більше 40 підприємств різних форм власності, які виготовляють товари легкої промисловості культурно-побутового й господарського призначення, а також продукцію будівельної групи. **Продукти харчування у місті виробляють 16 підприємств харчової й переробної промисловості** та близько 80 фізичних осіб – суб'єктів підприємницької діяльності. Будівельний комплекс представлений організаціями різної спеціалізації: цементно-гірничим комбінатом, заводами з виробництва залізобетону, будматеріалів з місцевої сировини та іншими.

Міський пасажирський транспорт – невід'ємна частина складного комплексу життєзабезпечення населення міста. Пасажирські перевезення забезпечуються спеціалізованими автопідприємствами, система автобусного транспорту доповнюється тролейбусами і трамваями, у місті курсує швидкісний трамвай.

У м. Кривий ріг діє міжнародний аеропорт. Криворізький відділ Придніпровської залізниці за обсягами вантажних перевезень є одним з найбільших серед залізниць України. **Річний обсяг вантажних перевезень Криворізького відділу Придніпровської залізниці, який обслуговує здебільшого потреби м. Кривий Ріг, перевищує 53 млн. тонн.**

На сьогодні у м. Кривий Ріг налічується **151 дошкільний виховний заклад, 148 загальноосвітніх закладів** усіх типів, серед яких 25 закладів нового типу – ліцеї, гімназії, спеціалізовані школи. Діють **15 професійно-технічних навчальних закладів**, 15 вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, **16 вищих навчальних закладів III-IV рівня акредитації**, серед яких 12 навчальних центрів, факультетів та інших підрозділів вищих навчальних закладів відповідного рівня акредитації.

Медицина допомога населенню надається 48 лікувально-профілактичними закладами охорони здоров'я. У місті також діють науково-дослідний інститут промислової медицини та факультет післядипломної підготовки лікарів Дніпропетровської медичної академії. Крім того, криворізькими медиками **створено республіканський медико-генетичний центр**, на базі окремих лікувальних закладів використовується медичне обладнання, аналогів якого немає не тільки в області, а й в Україні загалом.

ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

Розділ 2

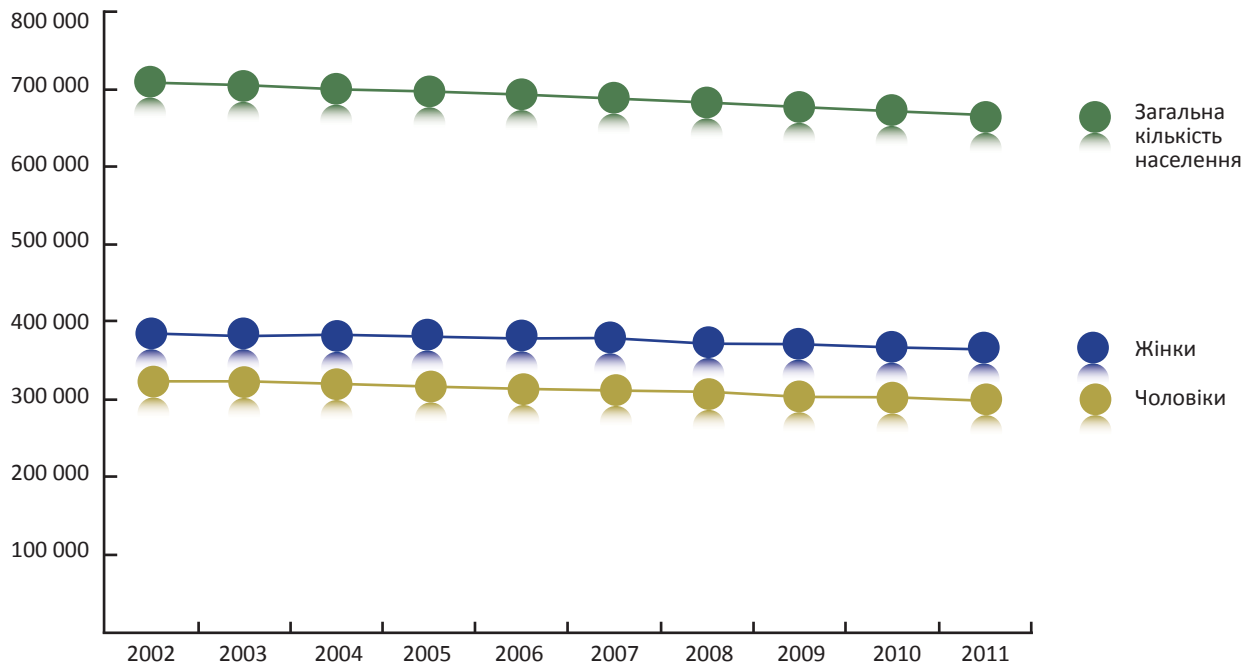
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- З 2002 по 2011 рік населення м. Кривий Ріг поступово, але постійно скорочувалося, при цьому кількість чоловіків зменшувалася дещо швидше, ніж кількість жінок.
- Впродовж 2006–2011 років, попри зростання народжуваності і скорочення смертності, природний приріст населення в м. Кривий Ріг залишився від’ємним.
- У 2007 році сальдо міграції у м. Кривий Ріг стало від’ємним і залишалося таким упродовж наступних трьох років. Основною причиною цього була міграція населення з м. Кривий Ріг до інших населених пунктів України.
- У 2011 році жінки складали 54,9% населення м. Кривий Ріг. Якщо у віковій групі до 45 років жінки складали 50,2% населення цієї вікової групи, то у віковій групі 45 років і старше цей показник становив 61,5%.
- У 2011 році середній вік населення міста складав 40,1 року, що трохи менше за середній показник у Дніпропетровській області.

ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Населення м. Кривий Ріг поступово скорочується (див. Діаграму 2.1). Із часу Всеукраїнського перепису населення у грудні 2001 року до початку 2011 року населення міста зменшилося на 44 019 осіб (на 6,2%). **Кількість чоловіків зменшувалася дещо швидше ніж кількість жінок.** У 2011 році жінки становили 54,9% населення (див. Таблицю 2.1). Зменшення кількості населення пояснюється як природними, так і міграційними чинниками. Протягом останніх років смертність була вищою, ніж народжуваність. Сальдо міграції, яка включає як внутрішню, так і міжнародну міграцію, було додатнім до 2006 року, але потім стало від’ємним.

ДІАГРАМА 2.1. ДИНАМІКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ, 2002–2011 РОКИ, ОСІБ¹

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

ТАБЛИЦЯ 2.1. ПРИРІСТ ПОСТІЙНОГО НАСЕЛЕННЯ, 2006–2011 РОКИ

Рік	Кількість населення, осіб	Приріст населення, %	Чоловіки		Жінки	
			Всього, осіб	% до загальної кількості населення	Всього, осіб	% до загальної кількості населення
2006	694 101	-0,64	315 252	45,4	378 849	54,6
2007	689 141	-0,71	312 478	45,3	376 663	54,7
2008	683 212	-0,86	309 165	45,3	374 047	54,7
2009	677 416	-0,85	305 849	45,1	371 567	54,9
2010	671 779	-0,83	303 037	45,1	368 742	54,9
2011	666 393	-0,80	300 361	45,1	366 032	54,9

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Зміни чисельності населення м. Кривий Ріг є результатом впливу двох чинників: а) природного приросту населення та б) міграції.

Природний приріст населення

Природний приріст населення визначається як різниця між кількістю народжених і померлих за рік. Якщо народжуваність є вищою за смертність, природний приріст населення додатний. Коли народжуваність є нижчою за смертність, природний приріст від'ємний.

У 2008 році **кількість народжених у м. Кривий Ріг збільшилась** на 8,6%, проте у наступні два роки рівень народжуваності знижувався (див. Таблицю 2.2). У 2010 році кількість народжених була дещо вищою, ніж у 2006 році.

¹ Тут і далі інформація щодо кількості населення подана станом на 1 січня відповідного року. Кількість населення у 2002 році подається за даними Всеукраїнського перепису населення 5 грудня 2001 року.

ТАБЛИЦЯ 2.2. ДИНАМІКА НАРОДЖУВАНOSTІ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ²

Рік	Загальна кількість народжених	Чоловіки	Жінки
2006	6 946	3 559	3 387
2007	6 934	3 563	3 371
2008	7 532	3 824	3 708
2009	7 419	3 885	3 534
2010	7 002	3 614	3 388

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

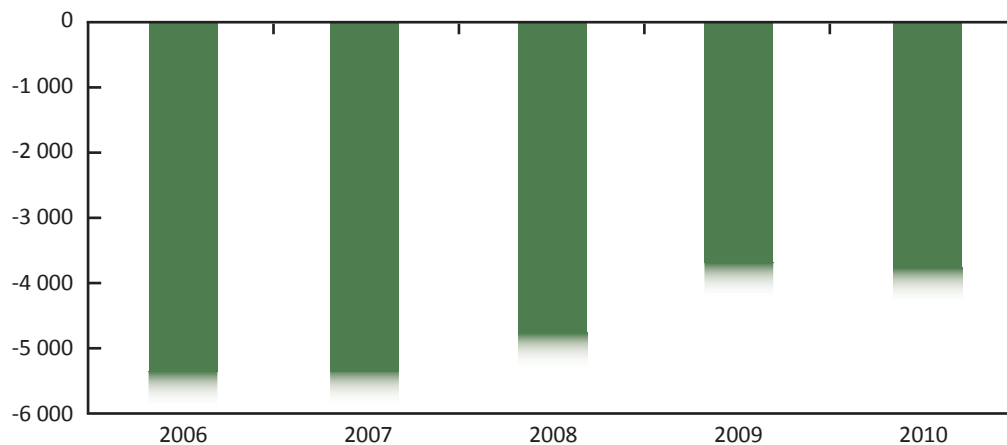
За період 2006–2010 років кількість померлих зменшилася на 11,0% – з 12 485 померлих у 2006 році до 11 116 померлих у 2010 році (див. Таблицю 2.3).

ТАБЛИЦЯ 2.3. ДИНАМІКА СМЕРТНОСТІ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

Рік	Загальна кількість померлих	Чоловіки	Жінки
2006	12 485	6 679	5 806
2007	12 482	6 749	5 733
2008	12 508	6 648	5 860
2009	11 528	5 920	5 608
2010	11 116	5 631	5 485

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

На Діаграмі 2.2 помітно, що попри позитивні тенденції в народжуваності та смертності впродовж 2006–2010 років, природний приріст населення м. Кривий Ріг залишався від'ємним. Однак його динаміка дещо покращилася, тобто стала менш негативною.

ДІАГРАМА 2.2. ДИНАМІКА ПРИРОДНОГО ПРИРОСТУ НАСЕЛЕННЯ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Міграція населення

Два типи міграції – внутрішня і міжнародна – впливають на загальне сальдо міграції м. Кривий Ріг. Сальдо внутрішньої міграції є різницею між кількістю людей, що приїхали в місто з інших населених пунктів України і виїхали в інші населені пункти України (включаючи як Дніпропетровську область, так і інші регіони України). У досліджуваний період сальдо внутрішньої міграції було позитивним тільки у 2006 році (див. Таблицю 2.4). У 2010 році через внутрішню міграцію місто втратило 1 425 жителів, при цьому кількість чоловіків і жінок відрізняється незначною мірою.

² Тут і далі дані представлені за підсумками відповідного року.

ТАБЛИЦЯ 2.4. ДИНАМІКА ВНУТРІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

Рік	Кількість прибулих з інших населених пунктів України			Кількість вибулих в інші населені пункти України			Сальдо внутрішньої міграції		
	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
2006	6 728	3 171	3 557	6 167	2 896	3 271	561	275	286
2007	6 000	2 832	3 168	6 407	3 040	3 367	-407	-208	-199
2008	5 277	2 405	2 872	6 232	2 987	3 245	-955	-582	-373
2009	3 738	1 722	2 016	5 384	2 582	2 802	-1 646	-860	-786
2010	4 550	2 078	2 472	5 975	2 842	3 133	-1 425	-764	-661

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Сальдо міжнародної міграції є різницею між кількістю людей, що приїхали до м. Кривий Ріг з інших країн, і кількістю людей, що виїхали в інші країни. У період 2006–2010 років міжнародна міграція залишалася незначною, але позитивно впливала на кількість населення м. Кривий Ріг (див. Таблицю 2.5).

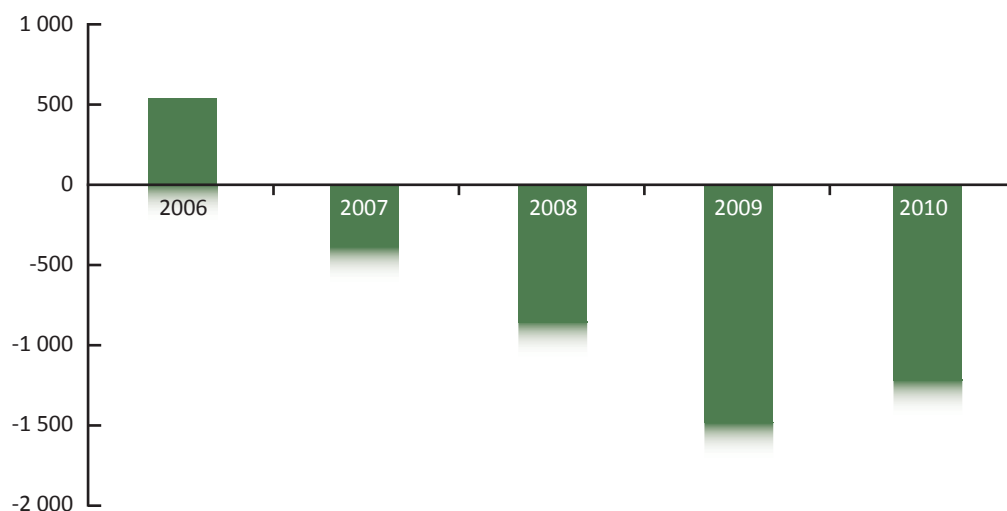
ТАБЛИЦЯ 2.5. ДИНАМІКА МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

Рік	Кількість прибулих з-за кордону			Кількість вибулих за кордон			Сальдо міжнародної міграції		
	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки	Обидві статі	Чоловіки	Жінки
2006	519	253	266	501	182	319	18	71	-53
2007	464	244	220	438	163	275	26	81	-55
2008	480	224	256	345	134	211	135	90	45
2009	362	177	185	244	94	150	118	83	35
2010	410	215	195	257	110	147	153	105	48

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Загальне сальдо міграції у м. Кривий Ріг стало від'ємним у 2007 році і залишалося таким упродовж наступних трьох років (див. Діаграму 2.3). Це відбувалося переважно через виїзд жителів м. Кривий Ріг в інші частини України. У 2010 році м. Кривий Ріг втратило через міграцію 1 272 особи.

ДІАГРАМА 2.3. САЛЬДО МІГРАЦІЇ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Зміни чисельності населення

У період 2006–2010 років чинники, що впливали на зменшення населення м. Кривий Ріг, змінилися. У 2006 році зменшення населення було наслідком від'ємного природного приросту населення, тобто переважання смертності над народжуваністю. Сальдо міграції було позитивним у 2006 році. **Однак після 2006 року до від'ємного природного приросту населення додалася міграція населення з міста.**

ТАБЛИЦЯ 2.6. ПРИРОДНИЙ І МІГРАЦІЙНИЙ ПРИРІСТ НАСЕЛЕННЯ, 2006–2010 РОКИ, ОСІБ

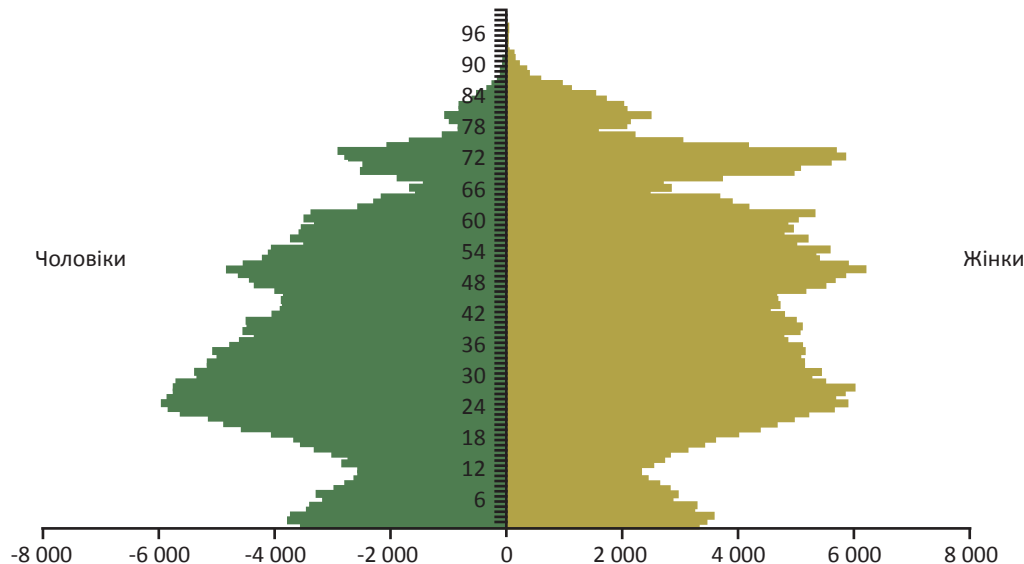
Приріст населення	2006	2007	2008	2009	2010
Природний приріст населення	-5 539	-5 548	-4 976	-4 109	-4 114
Сальдо міграції	579	-381	-820	-1 528	-1 272
Загальний приріст населення	-4 960	-5 929	-5 796	-5 637	-5 386

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТТЮ ТА ВІКОМ

На Діаграмі 2.4 представлений розподіл чоловічого та жіночого населення м. Кривий Ріг. Статеві-вікова піраміда населення міста має дві особливості, на які слід звернути увагу. По-перше, тут спостерігається розширення діаграми у віковій групі 68–76 років, причому це розширення відбувається за рахунок жіночої частини населення. По-друге, статеві-вікова піраміда населення виглядає відносно симетричною у молодших вікових групах. Це вказує на те, що різниця між частками чоловічого та жіночого населення у м. Кривий Ріг великою мірою пояснюється розривами у значеннях цього показника у старших вікових групах.

ДІАГРАМА 2.4. СТАТЕВО-ВІКОВИЙ РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ, 2011 РІК, ОСІБ³

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

У Таблиці 2.7 представлений статеві-віковий розподіл населення м. Кривий Ріг (без інших поселень, підпорядкованих міській раді) у 2007, 2009 та 2011 роках. У період з 2007 по 2011 рік частка молодого дорослого населення (15–24 роки) зменшилася, в той час як кількість населення старшого віку дещо збільшилася. Проте в цій таблиці найбільше заслуговує на увагу зміна співвідношення кількості чоловіків і жінок. **У 2011 році частка жінок у віковій групі до 45 років складала 50,2% населення цієї вікової групи, а серед населення віком 45 років і старше – 61,5% населення цієї вікової групи.**

³ Дані по м. Кривий Ріг, без інших населених пунктів, підпорядкованих Криворізькій міській раді. Статеві-віковий розподіл населення поданий станом на 1 січня 2011 року.

ТАБЛИЦЯ 2.7. РОЗПОДІЛ НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТТЮ І ВІКОМ, 2007, 2009 І 2011 РОКИ⁴

Вікова група	2007		2009		2011	
	Осіб	% до загальної кількості населення	Осіб	% до загальної кількості населення	Осіб	% до загальної кількості населення
Чоловіки, 0–14 років	46 978	6,85	46 474	6,89	46 770	7,05
Жінки, 0–14 років	44 336	6,47	43 580	6,47	43 718	6,59
Обидві статі, 0–14 років	91 314	13,32	90 054	13,36	90 488	13,64
Чоловіки, 15–24 роки	56 362	8,22	52 224	7,75	46 934	7,07
Жінки, 15–24 роки	55 144	8,04	50 935	7,56	45 316	6,83
Обидві статі, 15–24 роки	111 506	16,26	103 159	15,31	92 250	13,90
Чоловіки, 25–44 роки	96 582	14,08	96 219	14,27	97 645	14,72
Жінки, 25–44 роки	104 196	15,19	103 183	15,31	103 551	15,61
Обидві статі, 25–44 роки	200 778	29,28	199 402	29,58	201 196	30,33
Чоловіки, 45–60 років	65 288	9,52	65 675	9,74	64 498	9,72
Жінки, 45–60 років	85 213	12,43	87 017	12,91	85 894	12,94
Обидві статі, 45–60 років	150 501	21,95	152 692	22,65	150 392	22,66
Чоловіки, 60+ років	86 095	12,55	43 567	6,46	43 080	6,49
Жінки, 60+ років	45 568	6,64	85 192	12,64	86 160	12,98
Обидві статі, 60+ років	131 663	19,19	128 759	19,10	129 240	19,47

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Станом на 1 січня 2011 року середній вік населення м. Кривий Ріг становив 40,1 року. Середній вік жінок становив 42,5 року, а чоловіків – 37,1 року. Протягом останніх 5 років спостерігалось **дуже повільне зростання середнього віку населення міста. Проте середній вік у м. Кривий Ріг залишається меншим, ніж в середньому у Дніпропетровській області (40,7 року) і м. Дніпропетровськ (40,5 року).**

ДЕМОГРАФІЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ НА НАСЕЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ

Демографічне навантаження – це відношення кількості осіб, молодших та старших від працездатного віку, до кількості осіб працездатного віку. В Україні віком, молодшим за працездатний, вважають 0–15 років, старшим за працездатний – 55 років і більше для жінок та 60 років і більше для чоловіків. Таким чином, працездатний вік для жінок становить 16–54 роки, для чоловіків – 16–59 років⁵. Демографічне навантаження розраховується як кількість осіб непрацездатного віку у розрахунку на 1 000 осіб працездатного віку.

У 2011 році демографічне навантаження у м. Кривий Ріг становило 644 особи непрацездатного віку на 1 000 осіб працездатного віку⁶. При цьому навантаження особами у віці, молодшому за працездатний, було 240 осіб, а старшому – 404 особи. У 2011 році частка населення працездатного віку становила 60,8% (405 362 особи), молодшого за працездатний вік – 14,6% (97 136 осіб), старшого за працездатний вік – 24,6% (163 895 осіб)⁷. **Якщо серед чоловіків кількість населення, старшого за працездатний вік, є меншою за кількість населення, молодшого за працездатний вік, то серед жінок кількість осіб, старших за працездатний вік, майже у 2,5 рази перевищувала кількість осіб, молодших за працездатний вік.** Цю особливість можна частково пояснити нижчою межею пенсійного віку. Водночас, якщо поррахувати частку чоловічого населення,

⁴ Дані у м. Кривий Ріг, без інших населених пунктів, підпорядкованих Криворізькій міській раді. Статеві-віковий розподіл населення поданий станом на 1 січня відповідного року.

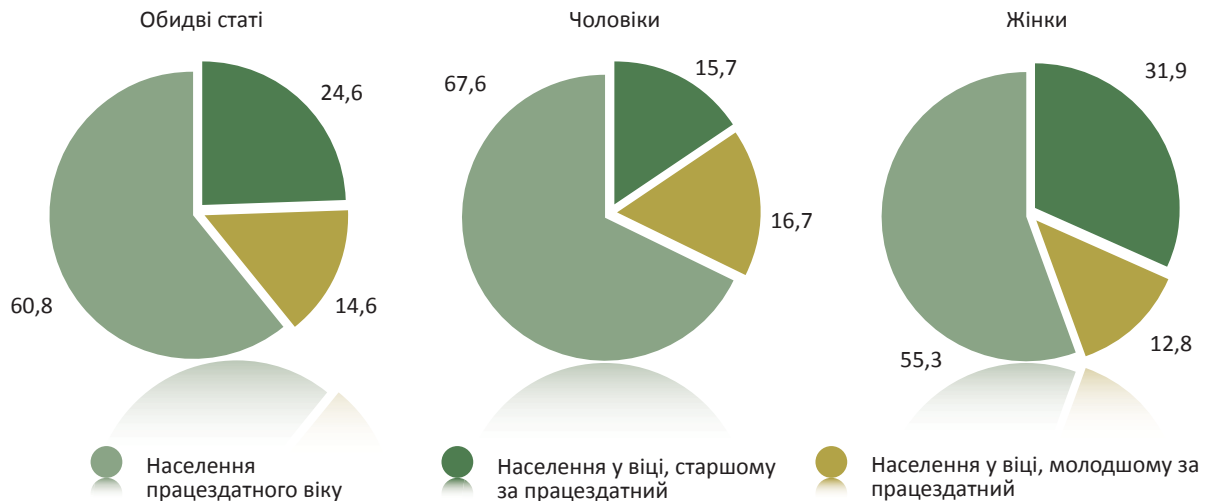
⁵ Станом на 1 січня 2011 року.

⁶ Демографічне навантаження подано станом на 1 січня 2011 року.

⁷ Розподіл населення за основними віковими групами поданий станом на 1 січня 2011 року.

старшого за працездатний вік, використовуючи таку ж межу пенсійного віку, як і для жінок (55 років і більше), то жіноче населення, старше за працездатний вік, все одно буде в 1,8 раз перевищувати чоловіче через більшу тривалість життя.

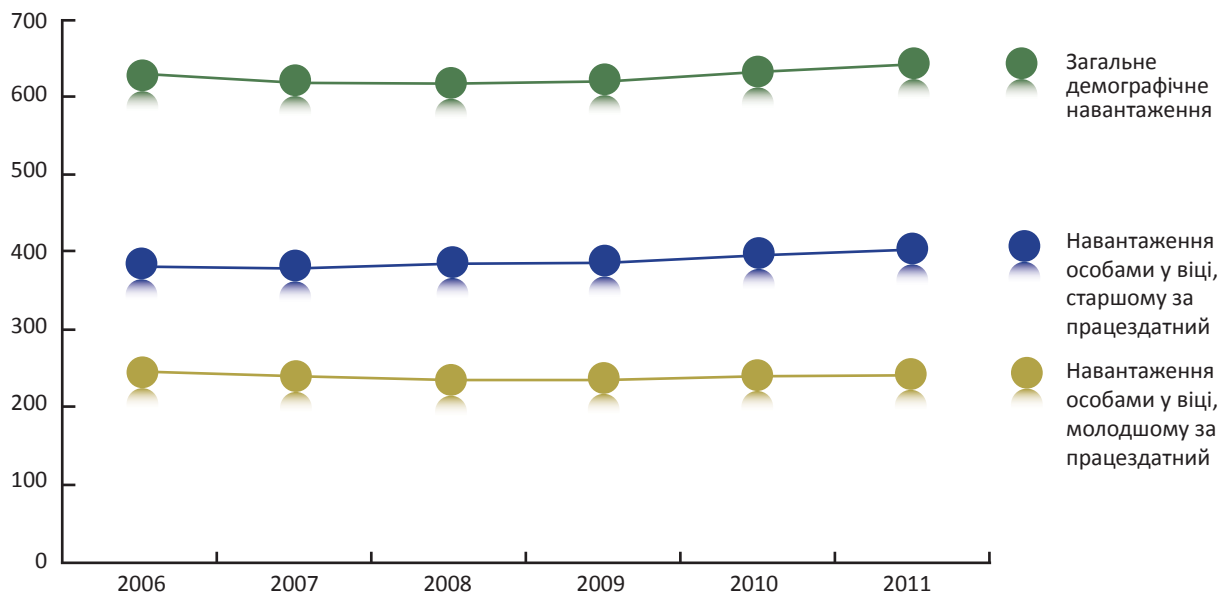
ДІАГРАМА 2.5. НАСЕЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОГО І НЕПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ, 2011 РІК, %

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

Діаграма 2.6 демонструє, що демографічне навантаження збільшується, головним чином, через зростання навантаження особами у віці, старшому за працездатний. Демографічне навантаження особами у віці, молодшому за працездатний, залишається практично незмінним.

ДІАГРАМА 2.6. ЗМІНИ ДЕМОГРАФІЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ОСІБ ПРАЦЕЗДАТНОГО ВІКУ, 2006–2010 РОКИ, НА 1 000 ОСІБ⁸

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

⁸ Демографічне навантаження подано станом на 1 січня відповідного року.

ОЦІНКА ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ У М. КРИВИЙ РІГ

У Таблиці 2.8 наведено порівняння демографічної ситуації у м. Кривий Ріг та Україні загалом за п'ятьма основними демографічними показниками. **Коефіцієнт природного приросту населення у м. Кривий Ріг нижчий ніж в цілому в Україні**, у той час як відтік населення є більшим ніж у середньому в Україні. **Коефіцієнт демографічного навантаження у м. Кривий Ріг кращий за загальноукраїнський показник**, що дає змогу класифікувати позицію міста як "сильну". Частка жіночого населення у м. Кривий Ріг більша, ніж в Україні в цілому. У м. Кривий Ріг частка населення у віці від 60 років дещо нижча, ніж в Україні в цілому, що частково пояснює нижчий рівень демографічного навантаження на працездатне населення.

ТАБЛИЦЯ 2.8. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Показник	м. Кривий Ріг	Україна	Позиція м. Кривий Ріг
Коефіцієнт природного приросту населення у 2010 році	-6,1 на 1 000 осіб	-4,4 на 1 000 осіб	Слабка
Коефіцієнт чистої міграції у 2010 році	-1,9 на 1 000 осіб	0,3 на 1 000 осіб	Слабка
Коефіцієнт демографічного навантаження станом на 1 січня 2010 року	635 осіб на 1 000 осіб працездатного віку	659 осіб на 1 000 осіб працездатного віку	Сильна
Частка жіночого населення станом на 1 січня 2011 року	54,93%	53,87%	Слабка
Частка населення у віці 60+ років станом на 1 січня 2010 року	19,16%	19,33%	Сильна

Джерело: Головне управління статистики у Дніпропетровській області.

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОФІЛЬ

Розділ 3

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- В економіці м. Кривий Ріг домінує промисловість, на яку припадає 80% виробництва нефінансових підприємств і 53% від загальної кількості працюючих у місті. Добувна галузь і металургія є особливо важливими для економіки міста.
- Робоча сила в місті сконцентрована на великих підприємствах, де працює 78% штатних працівників, на середніх підприємствах – 17%, і на малих підприємствах – 5%.
- Кривий Ріг має добре розвинену сферу послуг, на яку припадає до 14% загального обсягу виробництва нефінансових підприємств за результатами 2010 року.
- Коли світова економічна криза досягла свого піку у 2009 році, рівень виробництва у ключових експортних галузях економіки м. Кривий Ріг різко знизився; відповідно, скоротилися й інвестиції в основні фонди міста. Відновлення зростання дозволило наростити інвестиції, які, проте, лишаються нижчими за докризові рівні.
- Кривий Ріг великою мірою залежить від експорту. Протягом 2005–2009 років на місто припадало 46% експорту області, 15% імпорту області і 77% прямих іноземних інвестицій в області.
- З поправкою на інфляцію заробітна плата зростала на 6,9% щорічно впродовж 2005–2010 років.

СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ

Реалізація товарів та послуг

Одним із шляхів визначення структури економіки є аналіз реалізації продукції, робіт і послуг. У Таблиці 3.1 показано обсяги реалізації товарів, робіт і послуг у м. Кривий Ріг за період 2005–2010 років. Таблиця демонструє, наскільки важливим є промисловий сектор для економіки міста. **За період 2005–2010 років на промисловий сектор припадало від 70% до 86% всієї реалізованої продукції, робіт і послуг у м. Кривий Ріг.** Таблиця також показує, що **основна маса реалізації в промисловому секторі, як і загалом в економіці міста у цілому, представлена добувною та металургійною галузями.**

ТАБЛИЦЯ 3.1. РЕАЛІЗАЦІЯ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ, 2005–2010 РОКИ, ТИС. ГРН. У ПОТОЧНИХ ЦІНАХ¹

Вид економічної діяльності	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Економіка міста, всього	38 025 861	40 178 373	53 943 960	73 012 875	49 984 091	83 104 549
Промисловість	26 957 676	30 163 204	43 209 043	62 335 902	40 501 446	71 116 314
Добувна	13 611 916	12 837 228	20 891 035	35 095 460	21 700 359	41 806 700
Переробна	12 875 315	16 711 886	21 635 786	26 162 963	17 620 935	27 977 732
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	11 222 957	14 514 705	18 984 071	22 340 408	14 710 522	23 940 579
Виробництво і розподілення електроенергії, газу та води	470 446	614 091	682 222	1 077 478	1 180 152	1 331 883

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Зайнятість

Іншим способом аналізу структури економіки є вивчення використання трудових ресурсів. Таблиця 3.2 демонструє зайнятість за видами економічної діяльності та статтю у 2009 році². **Хоча на промисловий сектор припадало 80% збуту у м. Кривий Ріг у 2009 році, в ньому працевлаштовано лише 53% робочої сили.** Тим не менше, цей вид економічної діяльності як роботодавець набагато випереджає всі інші види економічної діяльності у місті. Серед інших ключових секторів – “Освіта”, “Охорона здоров’я і соціальна допомога”, “Транспорт і зв’язок” та “Нерухомість” тощо.

ТАБЛИЦЯ 3.2. КІЛЬКІСТЬ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СТАТТЮ, 2009 РІК, ОСІБ³

Вид економічної діяльності	Всі працівники	Чоловіки	Жінки
Кількість штатних працівників, всього	213 462	108 996	104 466
Сільське господарство, мисливство і лісове господарство	246	92	154
Промисловість	113 311	75 140	38 171
Будівництво	9 370	7 092	2 278
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку	8 092	3 650	4 442
Діяльність готелів та ресторанів	1 310	206	1 104
Діяльність транспорту та зв’язку	15 265	7 227	8 038
Фінансова діяльність	2 764	722	2 042
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	12 584	6 096	6 488
Державне управління	5 015	1 069	3 946
Освіта	25 161	4 120	21 041
Охорона здоров’я та надання соціальної допомоги	16 867	2 123	14 744
Інші види економічної діяльності	3 477	1 459	2 018

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Таблиця 3.3 містить детальну інформацію щодо зайнятості у промисловому секторі м. Кривий Ріг за статтю у 2009 році.

У той час, як на добувну галузь і металургію припадає майже 90% усіх продажів промислового сектору за 2009 рік, ці дві галузі забезпечують робочими місцями приблизно 80% працівників промисловості. Галузь “Виробництво машин та устаткування”, на яку припадає понад 5% працівників промислового сектору, є важливим роботодавцем у промисловому секторі.

¹ Обсяг реалізації вказаний без врахування ПДВ та акцизного збору.

² Починаючи з 2010 року дані щодо статевого розподілу заробітної плати та зайнятості на рівні міст більше не збираються.

³ Кількість штатних працівників подається як середньооблікова кількість за рік.

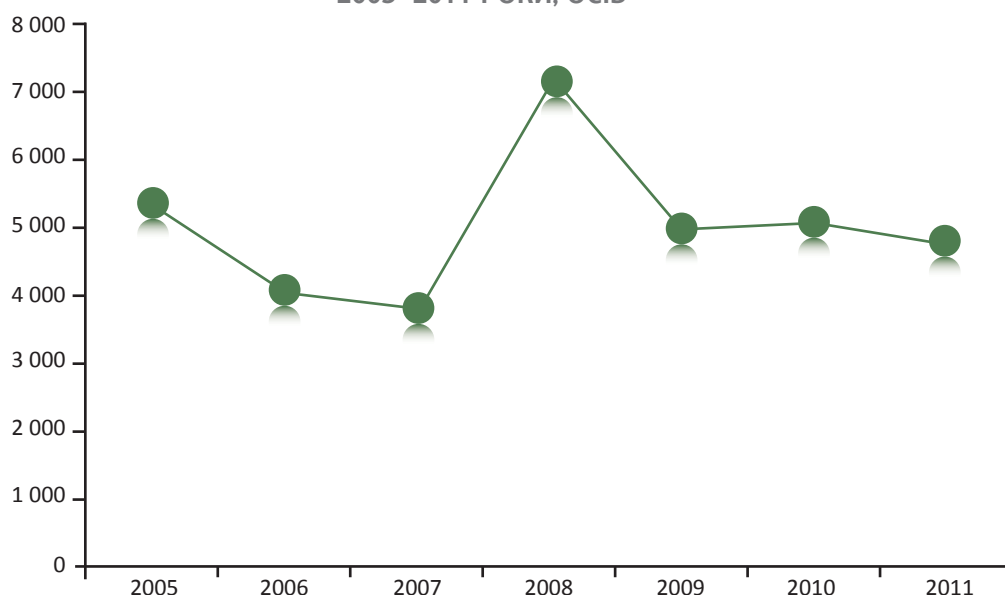
ТАБЛИЦЯ 3.3. КІЛЬКІСТЬ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ГАЛУЗЯМИ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА СТАТТЮ, 2009 РІК, ОСІБ

Галузь промисловості	Всі працівники	Чоловіки	Жінки
Кількість штатних працівників у промисловості, всього	113 311	75 140	38 171
Добувна промисловість	48 558	34 179	14 379
Харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції	2 203	754	1 449
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	1 355	873	482
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	41 199	28 582	12 617
Виробництво машин та устаткування	5 815	3 353	2 462
Виробництво транспортних засобів та устаткування	1 112	716	396
Інші галузі промисловості (разом)	3 701	1 859	1 842
Виробництво і розподілення електроенергії, газу і води	9 368	4 824	4 544

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Безробіття

Зареєстрований рівень безробіття досяг свого піку у 2008 році, коли підприємства, реагуючи на економічний спад, почали звільняти своїх робітників (див. Діаграму 3.1). Наприкінці 2008 року кількість зареєстрованих безробітних становила майже 7 200 осіб, але до кінця 2009 року ця кількість зменшилася до близько 5 000 осіб. Це зменшення рівня безробіття стало наслідком певного поліпшення економічних умов до кінця 2009 року. Рівень безробіття лишився практично без змін, що може свідчити про відсутність пропозицій роботи у офіційній економіці, які б влаштовували потенційних працівників.

ДІАГРАМА 3.1. КІЛЬКІСТЬ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ БЕЗРОБІТНИХ НАПРИКІНЦІ ВІДПОВІДНОГО РОКУ, 2005–2011 РОКИ, ОСІБ

Джерела: Криворізький міський центр зайнятості; Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Існують істотні відмінності між рівнем безробіття, офіційно зареєстрованим Державною службою зайнятості України, та рівнем безробіття, встановленим за визначеною в світі методикою Міжнародної організації праці (МОП). Станом на кінець 2010 року рівень зареєстрованого безробіття, зафіксованого Криворізьким міським центром зайнятості як частка безробітних серед населення працездатного віку (16–54 років для жінок, 16–59 років для чоловіків) у м. Кривий Ріг становила 1,2%. Однак, ця цифра значною мірою занижує реальний рівень безробіття. **У 2010 році рівень безробіття у Дніпропетровській області, вимірюваний за методологією МОП як частка безробітних серед працездатного населення (15–70 років), становив 7,1% для міського населення, що є значно вищим ніж 2% безробіття у міських поселеннях, зареєстрованого Дніпропетровським обласним центром зайнятості.**

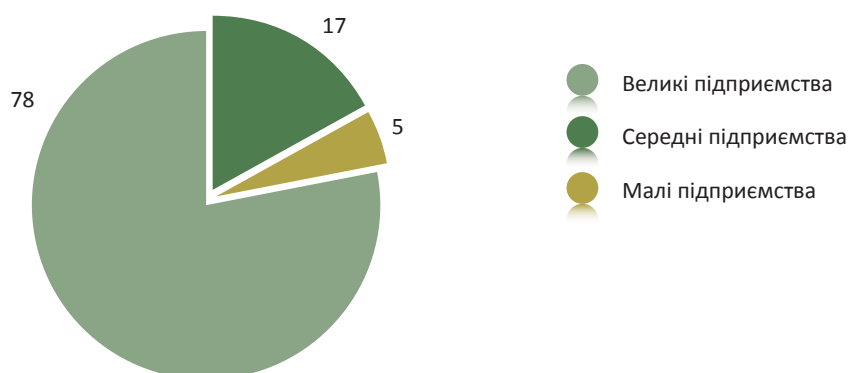
Рівень безробіття у м. Кривий Ріг серед жінок у кілька разів перевищує рівень безробіття серед чоловіків. Наприклад, у 2000–2007 роках 77% усіх зареєстрованих безробітних складали жінки. Такий розрив можна

частково пояснити важливістю важкої промисловості – галузі, у якій традиційно домінували чоловіки. **Середня тривалість зареєстрованого безробіття стабільно зменшувалася – з 9,9 місяців у 2000 році до 5 місяців у 2008 році.** Це можна пояснити збільшенням попиту на робочу силу протягом цього періоду. У 2009–2010 роках середня тривалість офіційного безробіття зросла до 6 місяців.

Розподіл штатних працівників за розміром підприємств

Економічна структура міста має важливий вплив на розподіл робочої сили за розміром підприємств, установ і організацій. Розподіл штатних працівників залежно від розміру підприємства/установи у 2009 році проілюстровано на Діаграмі 3.2. Діаграма показує, що у структурі **зайнятості робітників у м. Кривий Ріг домінують великі підприємства/установи, на які у 2009 році припадало 78% усіх штатних працівників міста**⁴. Таке зосередження робочої сили на великих підприємствах відображає важливість добувної та металургійної галузей в економіці міста, у яких спостерігається економія на масштабі.

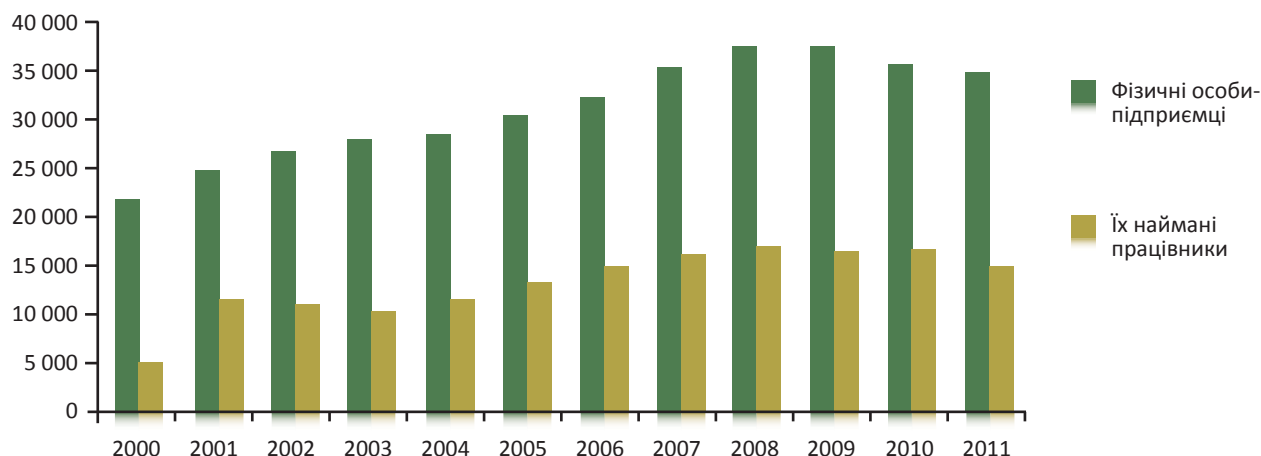
ДІАГРАМА 3.2. РОЗПОДІЛ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА РОЗМІРОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ ЧИ ОРГАНІЗАЦІЇ, 2009 РІК, %

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

Окрім штатних працівників, важливою категорією трудової сили є фізичні особи – підприємці та їхні наймані працівники. **З 2006 року по 2009 рік кількість фізичних осіб – підприємців та їхніх найманих працівників зросла на 15%.** Однак, протягом 2010 року та на початку 2011 року ця категорія працівників дещо зменшилася, оскільки малий бізнес постраждав від кризи (див. Діаграму 3.3).

ДІАГРАМА 3.3. ФІЗИЧНІ ОСОБИ – ПІДПРИЄМЦІ ТА ЇХНІ НАЙМАНІ ПРАЦІВНИКИ, 2000–2011 РОКИ, ОСІБ⁵

Джерело: Південна, Північна та Центральна міські державні податкові інспекції м. Кривий Ріг.

⁴ Малі підприємства/установи/організації - ті, що мають 11–50 працівників; середні – 51–250 працівників; великі – 251 і більше працівників.

⁵ Дані щодо фізичних осіб – підприємців та їх найманих працівників надані станом на 1 січня відповідного року.

Основні галузі промисловості м. Кривий Ріг

ДОБУВНА

Основний продукт видобування у м. Кривий Ріг – це залізна руда. Ця руда видобувається як з відкритих кар'єрів, так і з підземних шахт. Відкрите видобування більш поширене і проводиться Південним ГЗК. Процес відкритого видобування включає буріння вибухових свердловин, вибухові роботи та обробку екскаваторами великих обсягів зміщеної руди. Після видобування залізна руда з відкритого кар'єру транспортується до ділянки концентрації. Проте кілька гірничо-видобувних компаній, у тому числі Криворізький залізорудний комбінат, займаються підземним видобуванням відносно багатой залізної руди, яка містить понад 50% заліза і не вимагає концентрації додаткового збагачення.

Більшість залізної руди, що видобувається в м. Кривий Ріг, має низький вміст заліза – від 30% до 35%. Таким чином, українська залізна руда не може використовуватися в доменних печах безпосередньо і потребує збагачення. Кінцевий продукт процесу збагачення – агломерат – використовується у доменних печах.

ПЕРЕРОБНА

Основною обробною галуззю у м. Кривий Ріг є виплавка металу. “АрселорМіттал Кривий Ріг” – найбільше металургійне підприємство з повним циклом в українській гірничо-видобувній і металургійній галузях, є головним виробником чавуну і сталі у місті. Серед його об'єктів коксохімічний завод і цех обробки субпродуктів, добувний і збагачувальний комплекс, комплекс шахтного видобутку залізної руди та металургійний комплекс, який включає агломераційну установку, доменну піч, сталеливарний та сталепрокатний цехи. **Сталеливарний цех складається з двох доменних печей, мартенівської печі, кисневого конвертера, двох домниць і трьох прокатних станів.**

У 2010 році компанія змогла підвищити обсяги своєї основної продукції до 6,1 млн. тонн, або на 21,7% більше, ніж у 2009 році. У 2010 році обсяги експорту склали 85% від загального обсягу продажів (порівняно з 83% у 2009 році). У 2010 році ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” здійснювало поставки продукції до 60 країн. Основними ринками збуту були Африка, Близький Схід, країни Перської затоки, країни СНД, Іран і Туреччина – 78% від загального обсягу продукції експортувалися до цих регіонів і країн. Збут основної металопродукції на внутрішньому ринку збільшився на 11% у 2010 році порівняно з 2009 роком.

Основні підприємства м. Кривий Ріг

У місті розташовано кілька провідних великих підприємств, які описано у Таблиці 3.4 нижче. У таблиці зазначено назву підприємства, його основну діяльність та дохід від цієї діяльності у 2010 році. Серед них найбільшими є ВАТ “АрселорМіттал Кривий Ріг” та кілька інших гірничо-видобувних і збагачувальних компаній.

ТАБЛИЦЯ 3.4. ПІДПРИЄМСТВА З НАЙБІЛЬШИМ ДОХОДОМ, 2010 РІК

Підприємство, організація, установа	Основна діяльність	Дохід від основної діяльності, тис. грн.	Середньо-облікова кількість працівників у 2010 році, осіб
Відкрите акціонерне товариство "АрселорМіттал Кривий Ріг"	Видобування залізної руди; виробництво доменного чавуну; виробництво сталі; виробництво коксу	24 280 132	36 647
Публічне акціонерне товариство "Північний гірничо-збагачувальний комбінат"	Видобування залізної руди; оптова торгівля; транспортування вантажними автомобілями	11 503 153	7 775
Публічне акціонерне товариство "Інгuleцький гірничо-збагачувальний комбінат"	Видобування залізної руди	10 397 625	6 792
Відкрите акціонерне товариство "Південний гірничо-збагачувальний комбінат"	Видобування залізної руди; будівництво; медична допомога	6 211 397	8 428
Публічне акціонерне товариство "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат"	Видобування залізної руди; інша оптова торгівля; будівництво	5 040 748	6 609
Відкрите акціонерне товариство "Суха балка"	Видобування залізної руди; будівництво; виготовлення сталевих конструкцій	1 005 164	Немає даних
Публічне акціонерне товариство "Криворізький турбінний завод "Констар"	Виробництво газових турбін та обладнання; виробництво іншої техніки та обладнання широкого вжитку; продовжена середня (не вища) освіта;	116 698	1 211
Відкрите акціонерне товариство "Криворізький центральний рудоремонтний завод"	Інша оптова торгівля; виробництво гірничої техніки та обладнання; оренда об'єктів нерухомості.	24 409	Немає даних

Джерело: www.smida.gov.ua.

РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ

Сфера житлового будівництва

Більшість житлового фонду міста складають відносно старі будівлі, споруджені за часів, коли Україна була частиною СРСР. **Житлова інфраструктура практично не оновлюється, оскільки з 2000 по 2010 рік номінальні обсяги виробництва у сфері житлового будівництва зменшувалися у середньому на 3,2% щороку, а в реальному вимірі, інвестиції в житлове будівництво у місті зростали у середньому на 42,6% щороку впродовж 2005–2010 років.** Таке істотне зростання дещо викривлює ситуацію – після постійного скорочення інвестицій впродовж п'яти років поспіль відбувся масивний стрибок у 2010 році. Спад був особливо помітним у 2008 та 2009 роках, що стало відображенням впливу світової кризи на економічну діяльність та зайнятість у місті. У 2010 році відбулося значне пожвавлення, випуск у будівництві зріс на 9,3 %, а інвестиції в житлове будівництво збільшилися у 4,8 рази, частково завдячуючи наднизькій базі попереднього року.

ТАБЛИЦЯ 3.5. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В М. КРИВИЙ РІГ, 2005–2010 РОКИ

Показники будівельної активності	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Здача в експлуатацію житлових будинків, всього м ²	38 636	35 370	36 712	35 813	13 784	19 019
Здача в експлуатацію індивідуальних будинків, всього м ²	22 998	24 480	14 563	11 391	1 474	15 054
Здача в експлуатацію житлових будинків, одиниць	110	107	76	54	8	88
Реальний обсяг будівельних робіт, % до попереднього року	7,5	-6,8	7,2	-14,9	-43,4	9,3
Інвестиції в основний капітал у житловому будівництві, тис. грн.	33 212	37 799	43 714	38 926	11 061	61 028
Реальні інвестиції в основний капітал у житловому будівництві, % до попереднього року	-12,9	-6,0	-7,0	-25,6	-74,4	381,2

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

Транспорт

У м. Кривий Ріг існує розвинена транспортна інфраструктура як для пасажирських, так і для вантажних перевезень. У місті використовується як автомобільний, так і електричний транспорт в системі громадського транспорту. Кожного дня близько 1 350 автобусів на 101 маршруті перевозить біля 200 тисяч пасажирів. Ця система автобусного транспорту доповнюється тролейбусами, трамваями і швидкісним трамваєм. Місто має 21 тролейбусний маршрут з 70 тролейбусами, 14 трамвайними лініями з 50 трамваями і 17,7 км швидкісної трамвайної лінії з 11 станціями⁶.

Завдяки розвиненій добувній галузі м. Кривий Ріг стало найбільшим центром вантажоперевезень у Дніпропетровській області. **На вантажні перевезення в місті припадає 84% всіх вантажоперевезень в області, а транспортування вантажів автомобільним транспортом у місті складає 37% автомобільного вантажоперевезення області.** З огляду на розвинену видобувну галузь основним напрямком вантажного транспортування є транспортування залізної руди.

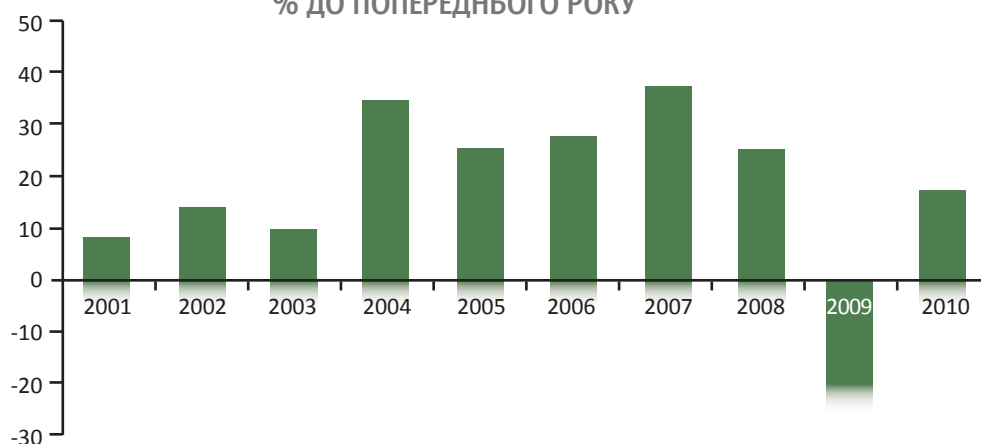
СПОЖИВАННЯ

На рівні міста, дані про оборот роздрібної торгівлі з урахуванням інфляції є наочним показником ситуації у сфері споживання. Сукупні дані про роздрібну торгівлю у м. Кривий Ріг свідчать про те, що обсяги роздрібних продажів у реальному вираженні зростали у 2002–2008 роках, але потім знизилися у 2009 році через кризу. Відновлення економіки у 2010 році дозволило поновити зростання (див. Діаграму 3.4).

Хоча доходи населення м. Кривий Ріг є відносно високими, а рівень виробництва сільськогосподарської продукції для особистого споживання відносно низький, обсяг роздрібних продажів на одну особу у м. Кривий Ріг є нижчим ніж у низці інших міст Дніпропетровської області. У 2010 році він склав 6 559 грн. на одну особу, що на 11,4% нижче за середній показник по області.

Завдяки своїй потужній промисловій базі м. Кривий Ріг традиційно залишається важливим центром оптової торгівлі у Дніпропетровській області. Фактично лише м. Дніпропетровськ має оптовий товарообіг більший ніж у м. Кривий Ріг. Тим не менше, за останні роки оптова торгівля в області стала більшою мірою зосереджуватися у Дніпропетровську і, відповідно, з 2005 року товарооборот оптової торгівлі у м. Кривий Ріг поступово знижується.

⁶ Ця лінія швидкісного трамваю включає підземну ділянку довжиною 6,8 км з 4 станціями.

ДІАГРАМА 3.4. РОЗДРІБНИЙ ТОВАРООБІГ У М. КРИВИЙ РІГ, 2001–2010 РОКИ, % ДО ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

СФЕРА ПОСЛУГ

У 2010 році на послуги припадало 14% загального обсягу виробництва нефінансових підприємств. Зокрема, три види послуг виділялися як особливо важливі для економіки міста у 2009 році. Частка транспортних послуг складала 26%, операцій у сфері нерухомості – 17%, послуг з проведення розслідувань та забезпечення безпеки – 14% усіх послуг, реалізованих сферою нефінансових послуг (див. Таблицю 3.6).

ТАБЛИЦЯ 3.6. ОБСЯГИ РЕАЛІЗОВАНИХ ПОСЛУГ⁷ ПІДПРИЄМСТВАМИ СФЕРИ НЕФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ЗА ВИДАМИ ДІЯЛЬНОСТІ У М. КРИВИЙ РІГ, 2010 РІК, ТИС. ГРН. У ПОТОЧНИХ ЦІНАХ ТА %

Вид економічної діяльності	Обсяг реалізованих послуг	Частка від загального обсягу, %
Загальний обсяг послуг, реалізованих підприємствами сфери нефінансових послуг	2 013 146	100,0
Діяльність транспорту	528 163	26,2
Діяльність пошти та зв'язку	98 233	4,9
Операції з нерухомим майном	333 617	16,6
Діяльність у сфері інжинірингу, геології і геодезії	116 018	5,8
Технічні випробування та дослідження	60 568	3,0
Проведення розслідувань і забезпечення безпеки	289 789	14,4
Освіта	104 726	5,2
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	72 067	3,6
Санітарні послуги, прибирання сміття та знищення відходів	51 497	2,6
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	69 583	3,5
Надання інших видів послуг	288 885	14,3

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

ІНВЕСТИЦІЇ

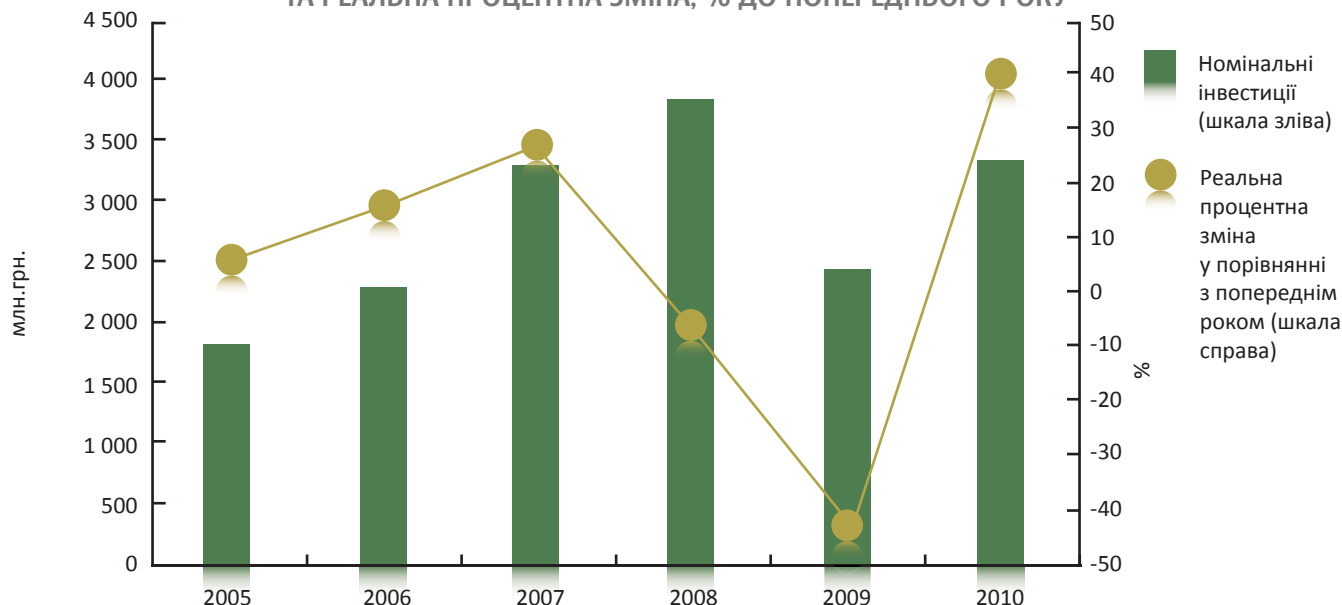
Інвестиції в основний капітал

Інвестиції в основний капітал представлені витратами підприємств у зв'язку зі спорудженням будівель або придбанням транспортних засобів та обладнання. Діаграма 3.5 ілюструє накопичення основного капіталу (у номінальному та реальному виразі, таким чином, щоб зміни, показані на графіку, включали зміни в цінах і зміни в обсягах) в м. Кривий Ріг за 2005–2010 роки. З 2005 по 2008 рік номінальний обсяг інвестицій в основний капітал зростав у середньому більше ніж на 29 % щороку. *Під час кризи світової економіки у 2009 році ключові*

⁷ Без урахування будівництва та торгівлі, які представлені окремо.

експортні галузі економіки м. Кривий Ріг зазнали жорсткого удару, і, відповідно, інвестиції в основний капітал у місті зменшилися. У 2010 році відбулося потужне відновлення і інвестиції зросли на 40,7% у реальному вимірі. Капітальні інвестиції зросли до 3 351 млн. грн. після падіння до 2 435,7 млн. грн. у 2009 році. Це – все ще нижче за їхній пік в 3 855,2 млн. грн. у 2008 році.

ДІАГРАМА 3.5. ІНВЕСТИЦІЇ В ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ, 2005–2010 РОКИ, МЛН. ГРН. У ФАКТИЧНИХ ЦІНАХ ТА РЕАЛЬНА ПРОЦЕНТНА ЗМІНА, % ДО ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Прямі іноземні інвестиції

Місто Кривий Ріг – одне з двох міст Дніпропетровської області, які конкурують за лідерство у залученні прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Прямі іноземні інвестиції в м. Кривий Ріг отримали стимул внаслідок проведення тендеру за участі “Mittal Steel Germany GmbH” з приватизації 93% частки Криворіжсталі у жовтні 2005 року на суму 4,8 млрд. доларів США. Ця угода, що залишається найбільшою приватизацією в Україні, призвела до зростання ПІІ у м. Кривий Ріг. З 2005 по 2010 рік місто лідирувало у залученні ПІІ в Дніпропетровській області. Серед найважливіших джерел ПІІ в місто були Кіпр, Британські Віргінські острови та Німеччина. У 2008 та 2009 роках приплив ПІІ в економіку міста значно уповільнився внаслідок загального спаду світової економіки та скорочення через це попиту на видобувну та металургійну продукцію міста. У 2010 році відбулося незначне підвищення сукупного рівня ПІІ, проте цього було недостатньо аби перекрити попереднє падіння.

ТАБЛИЦЯ 3.7. ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У М. КРИВИЙ РІГ НА КІНЕЦЬ ВІДПОВІДНОГО РОКУ, 2005–2010 РОКИ

Показник ПІІ	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Прямі іноземні інвестиції, тис. дол. США	5 012 679	5 066 575	5 657 819	5 200 589	5 143 409	5 169 511
Зростання ПІІ, тис. дол. США	-	53 896	591 243	-457 230	-57 179	26 102
Частка від загального обсягу в області, %	85,4	77,7	79,7	76,1	72,9	69,0

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ

Експорт

Дніпропетровська область - важливий експортер промислових товарів, а м. Кривий Ріг займає важливе місце у загальній структурі обласного експорту. **Протягом 2005–2010 років м. Кривий Ріг було лідером в області за обсягами експорту, який склав 46% від загального обсягу експорту області.** Це значно перевищило показник другого за важливістю міста-експортера області – м. Дніпропетровськ, де цей показник становив 27% (див. Таблицю 3.8). Світова економічна рецесія та спричинене нею зменшення попиту у світі призвело до значного ско-

рочення експорту м. Кривий Ріг у 2009 році. Коли у 2010 році відбулося відновлення зовнішнього попиту, експорт суттєво зріс.

Основною експортною продукцією є чорні метали та продукція добувної промисловості, а найбільше підприємство-експортер – Відкрите акціонерне товариство “АрселорМіттал Кривий Ріг”.

Імпорт

Два чинники відіграють важливу роль в імпорті м. Кривий Ріг. По-перше, мешканці міста мають відносно високі доходи. По-друге, великі промислові підприємства у місті потребують імпортних матеріалів для своїх виробничих процесів. Обсяги імпорту різко зменшилися у 2009 році внаслідок економічної кризи та лише частково відновилися у 2010 році, лишаючись, проте, нижчими за рівень 2008 року (див. Таблицю 3.8). Зменшення попиту на експортну продукцію міста під час кризи призвело до скорочення потреби в імпортованих сировині та матеріалах на її виробництво. Однак імовірно, що важливість міжнародного імпорту в економіку міста є заниженою, оскільки багато імпортованої продукції, спожитої мешканцями міста, було формально імпортовано містами Дніпропетровськ і Київ.

ТАБЛИЦЯ 3.8. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ТОВАРІВ У М. КРИВИЙ РІГ, 2005–2010 РОКИ

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Експорт, тис. дол. США	2 695 432	3 009 896	4 374 747	6 138 747	2 299 009	4 085 100
Імпорт, тис. дол. США	311 337	552 291	872 257	1 343 937	566 112	930 171
Частка від загального експорту в області, %	45,3	42,3	44,6	46,6	44,2	51,0
Частка від загального імпорту в області, %	11,4	14,9	16,1	15,0	14,0	16,0

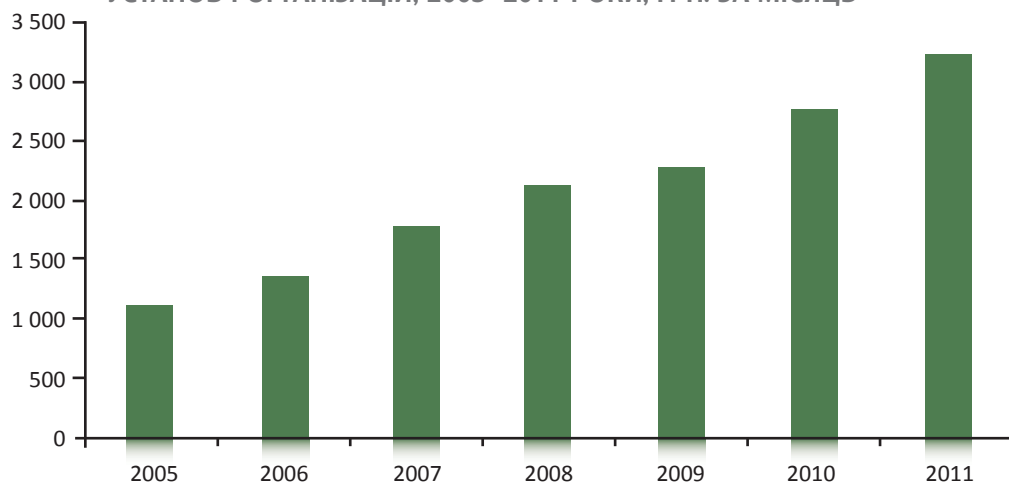
Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

ЗАРОБІТНА ПЛАТА

Зростання номінальної заробітної плати штатних працівників у м. Кривий Ріг відбувалося досить стабільно. Динаміку середньої місячної номінальної заробітної плати для штатних працівників протягом 2005–2011 років показано на Діаграмі 3.6. Графік демонструє, що **номінальна заробітна плата на одного працівника стабільно зростала в середньому на 27% щороку протягом 2005–2008 років, а потім зростання уповільнилося лише до 7% у 2009 році і знову пришвидшилося до 22% у 2010 та 16% у 2011 році**. Слід зазначити, що номінальна заробітна плата демонструє лише фактичну чисту заробітну плату, а не купівельну спроможність такої зарплати. **З поправкою на інфляцію заробітна плата зросла на 6,9% з 2005 по 2011 рік.**

Номінальна заробітна плата для штатних працівників майже всіх галузей економіки м. Кривий Ріг збільшилася більше ніж удвічі за період 2005–2009 років⁸. Єдиним винятком є сектор будівництва, в якому номінальна заробітна плата штатних працівників зросла лише на 50% за період 2005–2009 років.

ДІАГРАМА 3.6. СЕРЕДНЯ НОМІНАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ, 2005–2011 РОКИ, ГРН. ЗА МІСЯЦЬ

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

⁸ Державна служба статистики України припинила збір інформації щодо розподілу зайнятості за секторами економіки на рівні міст з 2010 року.

Таблиця 3.9 містить дані щодо динаміки середньої щомісячної заробітної плати у 2005–2011 роках, а також деталізацію відмінностей у середній заробітній платі за гендерним принципом. **У сукупному розрахунку різниця в заробітній платі чоловіків і жінок є суттєвою.** Ця різниця може відображати декілька речей: відмінності у зайнятості чоловіків і жінок за різними видами економічної діяльності та галузями, відмінності між чоловіками та жінками у видах робіт у межах будь-якого окремого виду економічної діяльності або галузі та відмінності у заробітній платі чоловіків і жінок на аналогічних посадах.

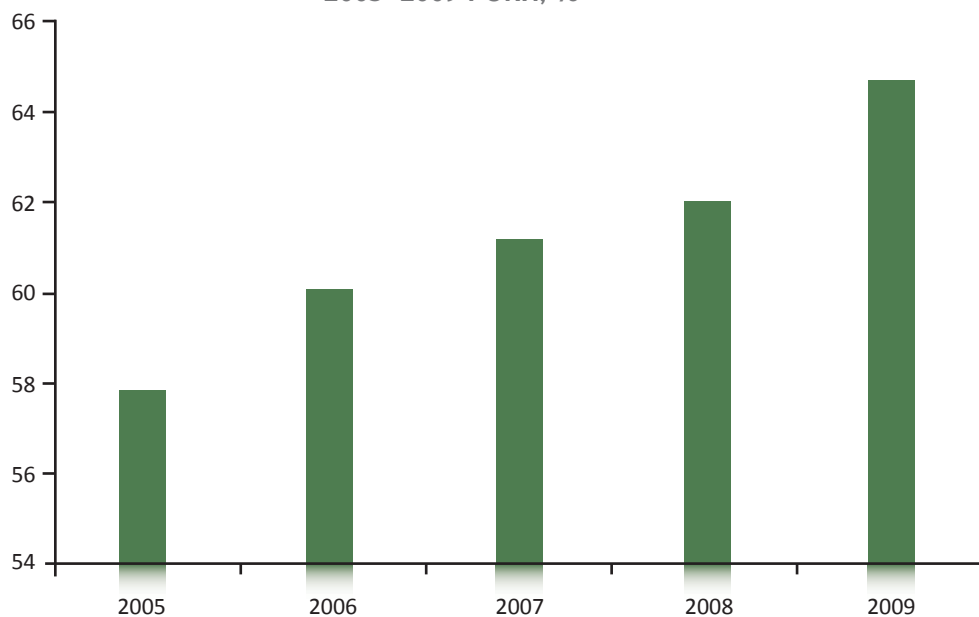
ТАБЛИЦЯ 3.9. СЕРЕДНЯ НОМІНАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК, 2005–2011 РОКИ, ГРН. ЗА МІСЯЦЬ

Стать працівника	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Всі штатні працівники	1 117,65	1 346,43	1 770,20	2 124,59	2 276,84	2 787,11	3 236,01
Чоловіки	1 400,94	1 664,30	2 176,02	2 602,53	2 751,97	Немає даних	Немає даних
Жінки	810,43	999,67	1 331,57	1 614,77	1 781,11	Немає даних	Немає даних

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Незважаючи на існування істотної різниці у заробітній платі чоловіків і жінок, Діаграма 3.7 демонструє, що ця різниця протягом 2005–2009 років скорочувалася.

ДІАГРАМА 3.7. СЕРЕДНЯ НОМІНАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ-ЖІНОК ДО СЕРЕДНЬОЇ НОМІНАЛЬНОЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ-ЧОЛОВІКІВ, 2005–2009 РОКИ, %

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; власні розрахунки.

Таблиця 3.10 містить дані щодо середньої заробітної плати штатних працівників за видами економічної діяльності та статтю у 2009 році. Таблиця ілюструє одну принципову особливість. **Різниця в номінальній заробітній платі чоловіків і жінок значною мірою залежить від виду економічної діяльності.**

Наприклад, середня номінальна заробітна плата штатних працівників-жінок у секторі фінансової діяльності складає лише 53% від аналогічної заробітної плати чоловіків, у той час, як середня номінальна заробітна плата штатних працівників-жінок у секторах “діяльність готелів та ресторанів”, “операції з нерухомістю, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям” дорівнює 91% заробітної плати штатних працівників-чоловіків. Нарешті, заробітна плата жінок у сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві перевищує заробітну плату чоловіків, зайнятих у цих секторах. Тим не менше, слід уважно підходити до тлумачення всіх показників у цій таблиці, оскільки відмінності у заробітній платі чоловіків і жінок можуть бути відображенням різниці у видах робіт у межах будь-якого відповідного виду економічної діяльності залежно від статі працівника, а не різниці у заробітній платі чоловіків і жінок на аналогічних посадах.

ТАБЛИЦЯ 3.10. СЕРЕДНЯ НОМІНАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ І СТАТТЮ, 2009 РІК, ГРН. ЗА МІСЯЦЬ

Вид економічної діяльності	Всі штатні працівники	Чоловіки	Жінки
Всі сектори	2 276,84	2 751,97	1 781,11
Сільське господарство, мисливство і лісове господарство	1 184,82	1 129,80	1 217,69
Промисловість	2 826,42	3 116,37	2 255,63
Будівництво	1 312,28	1 367,37	1 140,76
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку	1 281,08	1 376,29	1 202,84
Діяльність готелів та ресторанів	1 202,30	1 298,30	1 184,39
Діяльність транспорту та зв'язку	2 078,29	2 397,86	1 790,96
Фінансова діяльність	2 711,67	4 123,65	2 212,43
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	1 547,73	1 624,90	1 475,22
Державне управління	2 534,91	3 192,59	2 356,74
Освіта	1 483,52	1 620,55	1 456,68
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1 359,92	1 625,59	1 321,67
Інші види економічної діяльності	2 747,36	4 759,93	1 292,29

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

Таблиця 3.11 містить дані щодо середньої номінальної заробітної плати штатних працівників за галузями промисловості і статтю у 2009 році. Таблиця ще більше підкреслює принципову особливість, виявлену в попередній таблиці. У той час, як можуть існувати великі відмінності у номінальній заробітній платі для чоловіків і жінок – працівників певної галузі, ці відмінності є незначними для інших галузей.

ТАБЛИЦЯ 3.11. СЕРЕДНЯ НОМІНАЛЬНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ГАЛУЗЯМИ ПРОМИСЛОВОСТІ І СТАТТЮ, 2009 РІК, ГРН. ЗА МІСЯЦЬ

Галузь промисловості	Всі штатні працівники	Чоловіки	Жінки
Промисловість, всього	2 826,42	3 116,37	2 255,63
Добувна промисловість	2 561,09	2 811,90	1 964,89
Харчова промисловість та перероблення сільськогосподарської продукції	1 588,00	1 691,09	1 534,35
Текстильне виробництво; виробництво одягу	1 248,33	1 286,26	1 244,52
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	198,21	242,06	182,33
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини	777,80	805,56	723,03
Целюлозно-паперова промисловість, видавнича діяльність	2 369,09	2 423,20	2 329,64
Хімічне виробництво	1 512,00	1 618,66	1 249,66
Виробництво гумових та пластмасових виробів	825,35	850,93	773,10
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	2 596,56	2 594,62	2 600,07
Металургійне виробництво та оброблення металу	3 659,55	3 912,38	3 086,80
Виробництво машин та устаткування	1 805,93	2 087,43	1 422,55
Виробництво транспортних засобів та устаткування	650,53	724,69	516,46
Виробництво іншої продукції	2 253,79	2 503,17	1 433,96
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	2 309,03	2 533,91	2 070,30

Джерело: Головне управління статистики в Дніпропетровській області.

ВИСНОВКИ

В економіці м. Кривий Ріг домінує промисловість. На цей сектор припадає 80% випуску нефінансових підприємств і 53% від загальної кількості працюючих у місті. В межах промислового сектору міста **добувна промисловість і металургія відіграють особливо важливу роль, оскільки промисловість значною мірою розвивається навколо видобутку залізної руди**, її збагачення та виробництва сталі та металевої продукції. Зважаючи на важливість добувної промисловості та металургії, які потребують великих масштабів для забезпечення свого ефективного функціонування, **робоча сила у місті зосереджена у великих підприємствах, установах і організаціях, де працює 78% штатних працівників міста.** Завдяки добувній і металургійній галузям, м. Кривий Ріг також є лідером за обсягами експорту у Дніпропетровській області. **У період 2005–2010 років обсяги експорту м. Кривий Ріг становили 46% від загального обсягу експорту області.** Проте така експортна орієнтація робить м. Кривий Ріг вразливим до зовнішніх несприятливих впливів. Так, наприклад, світова економічна криза 2009 року мала значний вплив на обсяги виробництва, експортні можливості та інвестиції міста, які помітно знизилися у 2009 році. Інвестиції у будівництво житла також стрімко скоротилися внаслідок останньої світової рецесії і відновилися лише частково у 2010 році. Заробітна плата працівників міста з поправкою на інфляцію зросла майже на 7% протягом 2005–2011 років, а середня зарплата штатних працівників і далі перевищує середній показник по країні. Однак, попри стійке зростання рівня заробітних плат і відносно “заможне” населення, номінальний показник обсягу роздрібних продажів на одну особу міста відстає від решти України.

ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У М. КРИВИЙ РІГ

Таблиця 3.12 містить порівняння економічної активності м. Кривий Ріг та України у цілому за дев'ятьма ключовими показниками. **Показники зайнятості у м. Кривий Ріг за останні шість років були нижчими за загальні показники по Україні.** Придбання 93% частки Криворіжсталі німецькою компанією в 2005 році допомогло покращити показники м. Кривий Ріг у залученні прямих іноземних інвестицій (як щодо середніх темпів зростання інвестицій на одну особу, так і за загальним рівнем інвестицій у розрахунку на одну особу) і перевищити загальноукраїнський показник за останні п'ять років. **Потужна експортна база добувної та металургійної галузей м. Кривий Ріг дала змогу отримати показники, вищі за загальноукраїнські, у загальних обсягах експорту на одну особу та в темпах зростання експорту на одну особу з 2005 по 2010 рік.** Обороти роздрібною торгівлю у розрахунку на одну особу в м. Кривий Ріг є нижчим за загальноукраїнський. Інвестиційні показники міста можна охарактеризувати як змішані, оскільки реальне зростання інвестицій в основний капітал нижче, але рівень номінальних інвестицій в основний капітал на одну особу вищий за загальноукраїнський загалом за період 2005–2010 років. **Відповідно до темпів зростання зайнятості у м. Кривий Ріг, яке відстає від решти країни, зростання заробітної плати штатних працівників міста за останні шість років відбувалося повільніше ніж в Україні загалом.**

ТАБЛИЦЯ 3.12. ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В М. КРИВИЙ РІГ

Показник	м. Кривий Ріг	Україна	Позиція м. Кривий Ріг
Середнє зростання зайнятості за шість років (2005–2010 роки), %	-1,9	-0,8	Слабка
Середнє зростання ПІІ на одну особу за шість років (2005–2010 роки), %	79,8	33,5	Сильна
Обсяг ПІІ на одну особу за шість років (2005–2010 роки), дол. США	7 657,7	683,0	Сильна
Обсяг експорту на одну особу за шість років (2005–2010 роки), %	23,9	12,3	Сильна
Обсяг експорту на одну особу за шість років (2005–2010 роки), дол. США	5 544,8	1 012,7	Сильна
Середній обсяг роздрібних продажів за шість років (2005–2010 роки) на одну особу, грн.	4 117,1	4 185,3	Слабка
Середній обсяг реальних інвестицій в основний капітал за шість років (2005–2010 роки) на одну особу, %	7,4	1,6	Слабка
Середній обсяг номінальних інвестицій в основний капітал за шість років (2005–2010 роки) на одну особу, грн.	4 185,9	3 409,6	Сильна
Середнє зростання заробітної плати штатних працівників за шість років (2005–2010 роки), %	22,9	28,8	Слабка

Джерела: Головне управління статистики в Дніпропетровській області; Державна служба статистики України; власні розрахунки.

БЮДЖЕТНИЙ ПРОФІЛЬ¹

Розділ 4

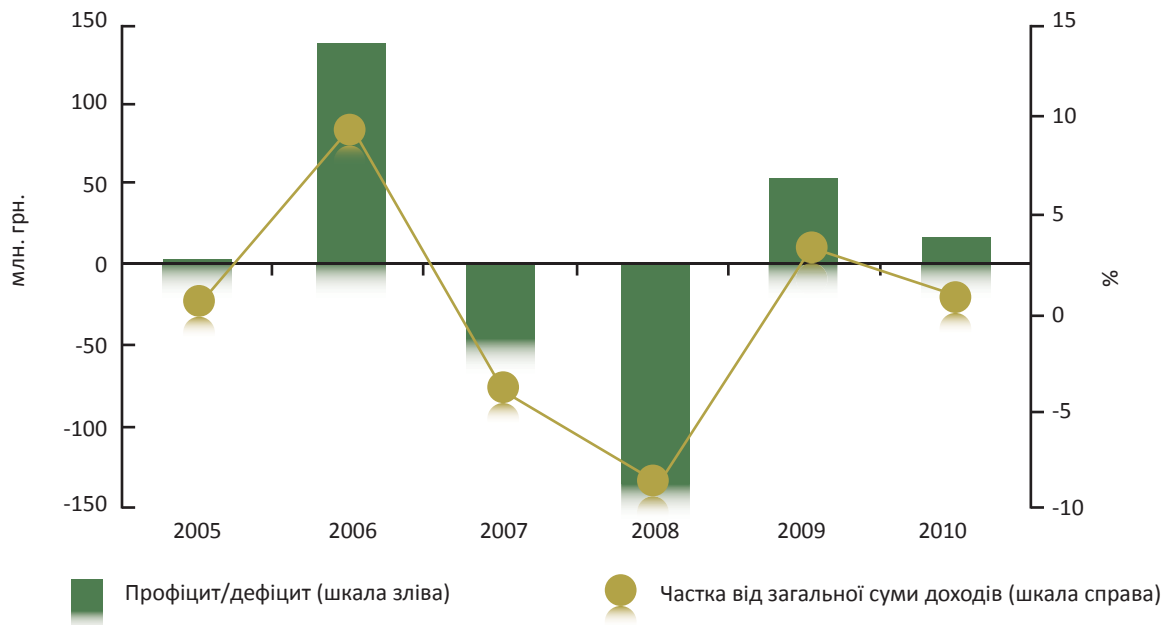
ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

- Доходи міського бюджету складали 1 996 млн. грн. З чисельністю населення 671 779 чол. доходи міського бюджету на одну особу становили 2 972 грн.
- Загальний обсяг видатків був 1 978 млн. грн., а в перерахунку на одну особу — 2 897 грн.
- У 2009 та 2010 роках у Кривому Розі були профіцити бюджету, які дорівнювали 3,0% та 0,9% від доходів відповідно.
- Обсяг офіційних трансфертів виріс з 30,4% від доходів у 2005 році до 35,4% в 2010 році. У рамках цих трансфертів дотації вирівнювання збільшилися з нуля в 2005–2008 роках до 5,5% від доходів у 2009 році та 8,8% в 2010 році.
- З 2005 по 2008 рік Кривий Ріг був донором коштів вирівнювання, а з 2009 до 2010 років — реципієнтом.
- У пропорції до загального обсягу доходів Бюджет розвитку (виділяється на інфраструктуру) скоротився з 12,2% у 2006 році до 0,7% у 2009 та 0,6% у 2010 році. Це безпосередньо вплинуло на капітальні видатки, які скоротилися до 4,4% від загального обсягу з 20,3% у 2006 році.
- За період з 2005 року по 2010 рік змінні доходи Кривого Рогу в середньому становили 13,9% від загального обсягу доходів. У 2010 році ця частка сягала 15,2% (453,1 грн. на одну особу).

ПРОФІЦИТ/ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ

Місто Кривий Ріг мало профіцит бюджету в чотирьох з шести минулих років (див. Діаграму 4.1). Найбільший профіцит був у 2006 році (135,7 млн. грн.). Дефіцит був у 2007 та 2008 роках і максимально складав 134,1 млн. грн. У 2009 та 2010 роках профіцити становили 52,9 млн. грн. та 17,4 млн. грн. (3,0% та 0,9% від загального обсягу доходів відповідно). Дефіцити покривалися з внутрішніх джерел без використання зовнішніх запозичень.

¹ Якщо не вказано інше, всі цифри та статистика у цьому звіті взяті з бюджетної інформації, яка міститься в звітах Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів Кривого Рогу за 2005–2010 роки, демографічні дані надані Головним управлінням статистики в Дніпропетровській області, ІСЦ – Державна служба статистики України та власні розрахунки, зроблені на основі даних, взятих з трьох вищезгаданих джерел. У деяких випадках сума часток у відсотках не дорівнює 100 через округлювання.

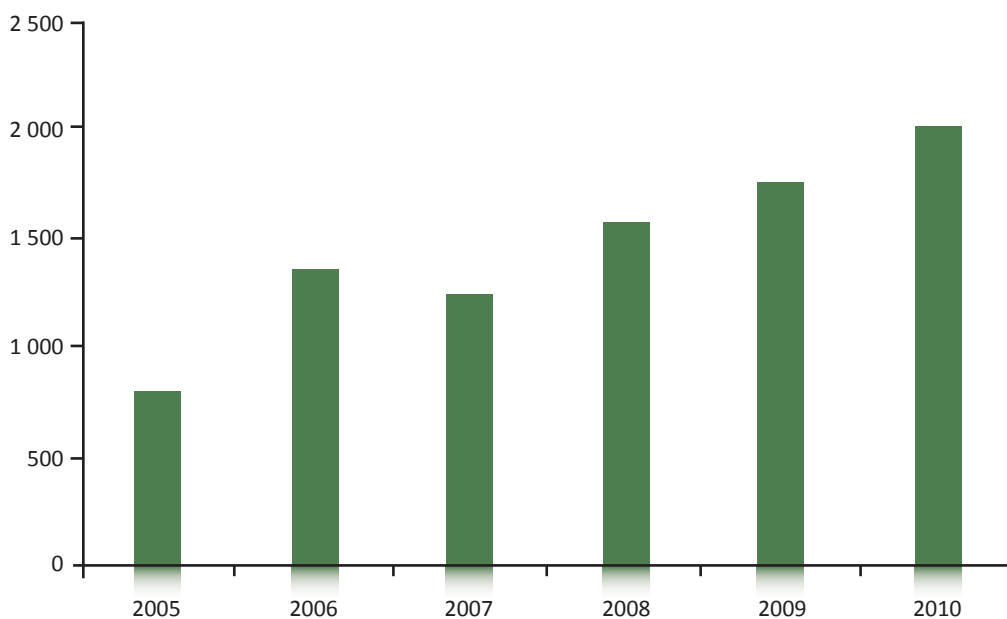
ДІАГРАМА 4.1. ПРОФІЦИТ/ДЕФІЦИТ БЮДЖЕТУ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН. ТА %

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

Примітка: Профіцит/дефіцит бюджету вказаний у відповідності до інформації, відображеної у Звітах Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів і включає в себе кредитування.

ДОХОДИ

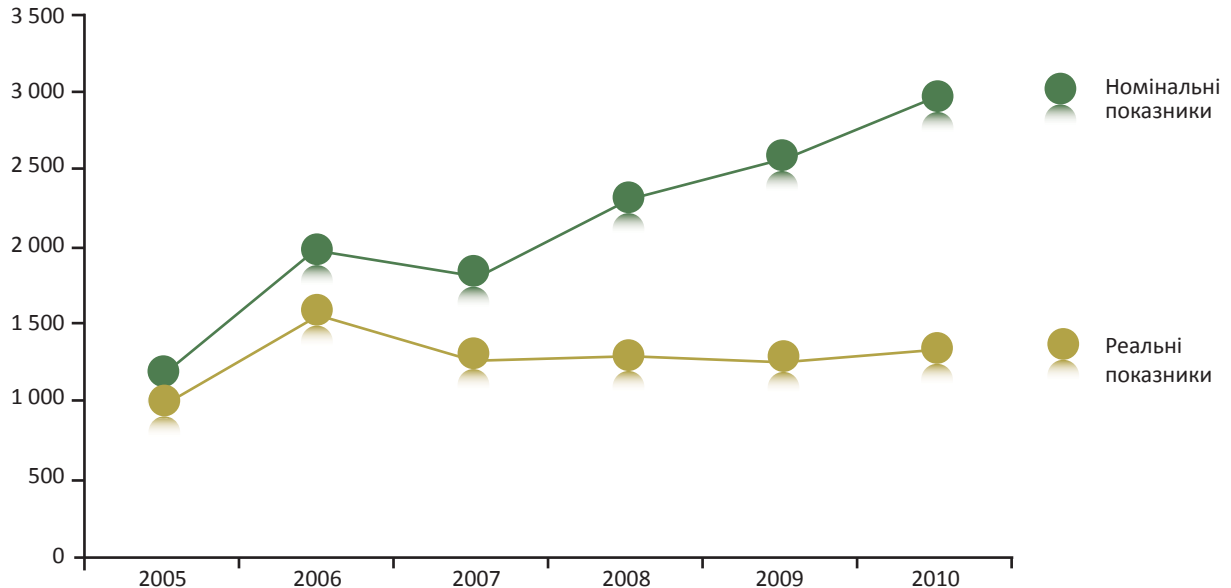
З 2005 по 2010 роки середньорічний темп зростання (СТЗ) доходів бюджету складав 19,9%. Доходи зростали щороку, крім 2007 року, коли відбулося падіння на 8,1% до 244,5 млн. грн. Це в основному було спричинене великим скороченням офіційних трансфертів (з 690,8 млн. грн. до 354,9 млн. грн.), яке було обумовлене зменшенням субвенцій, пов'язаних з виплатою заборгованості за опалення. У бюджеті на 2010 рік доходи зросли на 14,5% до 2 млрд. грн. (див. Діаграму 4.2).

ДІАГРАМА 4.2. ДОХОДИ, 2005–2010 РОКИ, МЛН. ГРН.

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

Номінальні доходи бюджету на одну особу збільшилися з 1 152,1 грн. у 2005 році до 2 972 грн. у 2010 році. Ці цифри відповідають СТЗ 20,9%. Проте у реальному вимірі² зростання доходів було набагато повільнішим — на 5,7% щороку, з 1 015,1 грн. в 2005 році до 1 340,3 грн. в 2010 році, тобто СТЗ складає 5,7% (див. Діаграму 4.3).

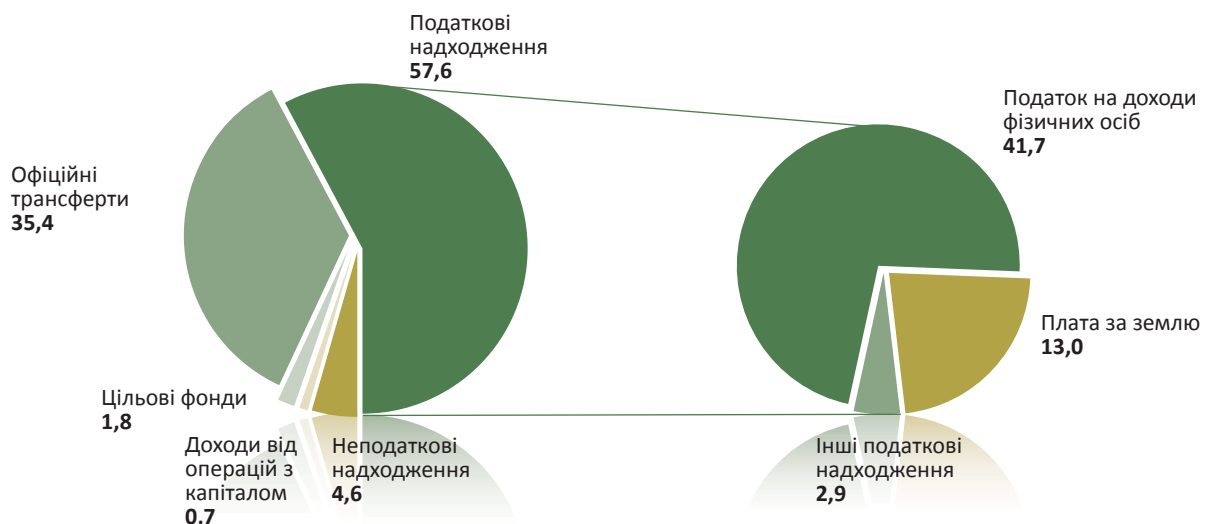
ДІАГРАМА 4.3. ДОХОДИ НА ОДНОГО МЕШКАНЦЯ, РЕАЛЬНІ ТА НОМІНАЛЬНІ ЗНАЧЕННЯ, 2005–2010 РОКИ, ГРН.

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; Державна служба статистики України; власні розрахунки.

Як і в більшості українських міст, більшу частину доходів Кривого Рогу складають податки та офіційні трансферти. У 2010 році 57,6% всіх доходів припадало на доходи від податків, і 35,4% — на офіційні трансферти (див. Діаграму 4.4). Неподаткові надходження (наприклад, плата за користування, штрафи, кошти від видачі ліцензій) склали лише 4,6% всіх доходів, а доходи від цільових фондів — 1,8% від доходів бюджету. Доходи від операцій з капіталом (наприклад, продаж землі) становили 0,7% від загального обсягу доходів.

ДІАГРАМА 4.4. ДОХОДИ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ, 2010 РІК, %

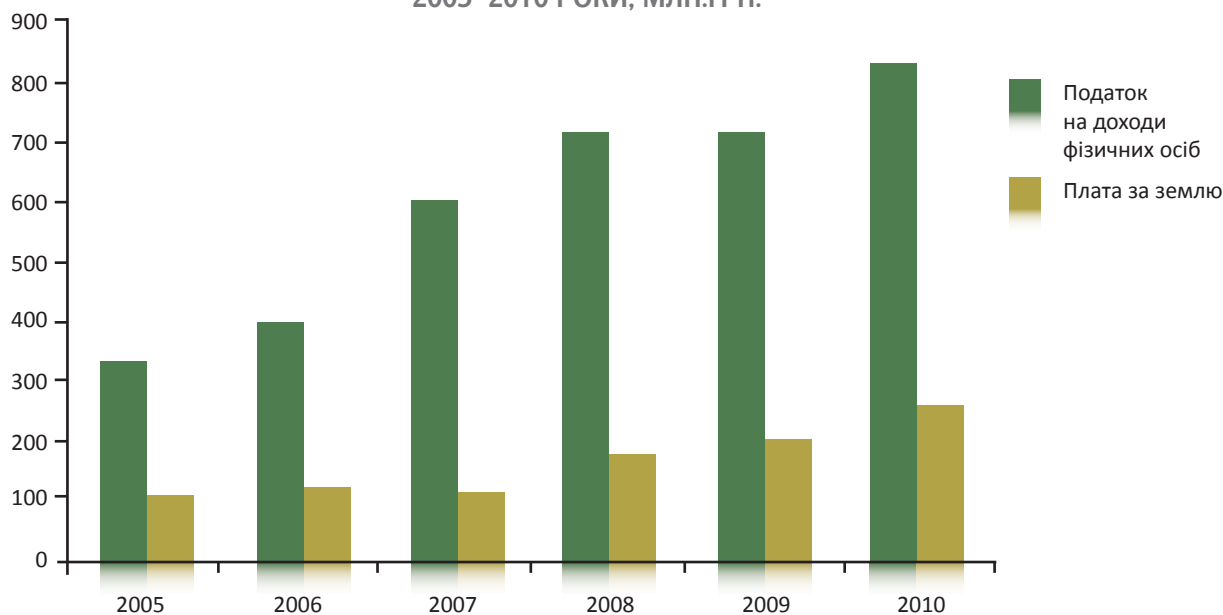

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

² Кумулятивний індекс інфляції обраховано на основі щорічних даних ІСЦ, які готує Державна служба статистики України.

Надходження від податку на доходи фізичних осіб зросли з 328,6 млн. грн. у 2005 році до 832,8 млн. грн. у 2010 році, тобто СТЗ становив 20,4%. У цілому це зростання було стабільним, але був один спад у 2009 році. Той факт, що в рік, коли реальний ВВП України впав на 15,1%, зростання доходів міста уповільнилося лише на 0,07%, свідчить про те, що місто в цілому було відносно захищеним від економічного спаду³. Надходження від податків на землю зросли зі 106,1 млн. грн. у 2005 році до 260,1 млн. грн. у 2010 році, тобто СТЗ був на рівні 19,6%. Доходи за цією статтею впали лише раз — у 2007 році. Якщо поглянути ближче, то видно, що так сталося в основному через зменшення сплати земельного податку юридичними особами, яка скоротилася з 76,5% від загального обсягу доходів у 2006 році (90,5 млн. грн.) до 67,7% у 2007 році (75,0 млн. грн.) (див. Діаграму 4.5).

ДІАГРАМА 4.5. ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ТА ПЛАТА ЗА ЗЕМЛЮ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН.

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

З 2005 по 2010 роки обсяг офіційних трансфертів⁴ з державного до міського бюджету збільшився з 244,6 млн. грн. (30,4% від всіх доходів) до 706,5 млн. грн. (35,4% від всіх доходів), тобто СТЗ склав 23,6% (див. Таблицю 4.1). Таке зростання частково було результатом збільшення дотацій (СТЗ 59,6%), обсяг яких піднявся з 2,1% у 2005 році до 8,8% у 2010 році. Швидке зростання частки дотацій (включно з дотацією вирівнювання, яка одержувалась з 2009 року) і субвенцій в доходах свідчить про збільшення залежності від центрального уряду, яка досягла свого піку у 2009 році, коли місто перетворилося з “донора” на “реципієнта” дотації вирівнювання і замість відрахувань до фонду вирівнювання (порівняйте числа в останньому рядку Таблиці 4.1) почало отримувати дотацію вирівнювання (порівняйте числа у пункті “Дотації” в Таблиці 4.1). Дуже велика частка офіційних трансфертів у 2006 році (51%) зумовлена як разовим платежем для покриття заборгованості за опалення, так і разовим великим трансфертом до Бюджету розвитку, який зробило місто завдяки великому обсягу продажу землі у тому році. Цей вид трансфертів є внутрішнім трансфертом в рамках міського бюджету, і зростання обсягу такого трансферту є свідченням того, що місто може покривати поточні видатки та інвестувати частину своїх коштів у розвиток інфраструктури. Очевидно, що у 2006 році фінанси міста були достатньо стабільними, щоб покривати видатки на розвиток та інвестувати в економіку.

³ Звіт по країні Міжнародного валютного фонду №10/262 (серпень 2010 року), с. 33.

⁴ Відповідно до українських правил бухгалтерського обліку, доходи з бюджетними кодами 41020300, 41020900 та 41030500 були включені до “Інших грантів і субвенцій”. Рядок 41020300 (“Кошти вирівнювання для районів”) також було включено до “Інших субвенцій”.

ТАБЛИЦЯ 4.1. СТРУКТУРА ОФІЦІЙНИХ ТРАНСФЕРТІВ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН. ТА %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Разом офіційних трансфертів	244,6	690,8	354,9	434,1	564,7	706,5
Частка від загальної суми доходів, %	30,4	51,0	28,5	27,7	32,4	35,4
Дотації	17,0	8,1	30,4	8,9	122,2	175,5
Частка від загальної суми доходів, %	2,1	0,6	2,4	0,6	7,0	8,8
з яких дотації вирівнювання	0,0	0,0	0,0	0,0	95,9	175,5
частка від загальної суми доходів, %	0,0	0,0	0,0	0,0	5,5	8,8
Субвенції	179,8	489,8	263,2	334,1	400,6	419,7
Частка від загальної суми доходів, %	22,3	36,2	21,1	21,3	23,0	21,0
Кошти, перераховані із загального фонду бюджету до Бюджету розвитку	0,7	142,4	6,2	12,4	0,0	0,1
Частка від загальної суми доходів, %	0,1	10,5	0,5	0,8	0,0	0,0
“Інші дотації та субвенції”	47,1	50,5	55,1	78,7	42,0	111,2
Частка від загальної суми доходів, %	5,9	3,7	4,4	5,0	2,4	5,6
Довідка:						
Доходи (всього)	804,9	1 354,8	1 244,8	1 567,2	1 744,3	1 996,5
Кошти, що передаються до державного бюджету	43,7	9,4	20,2	60,6	0,0	0,0

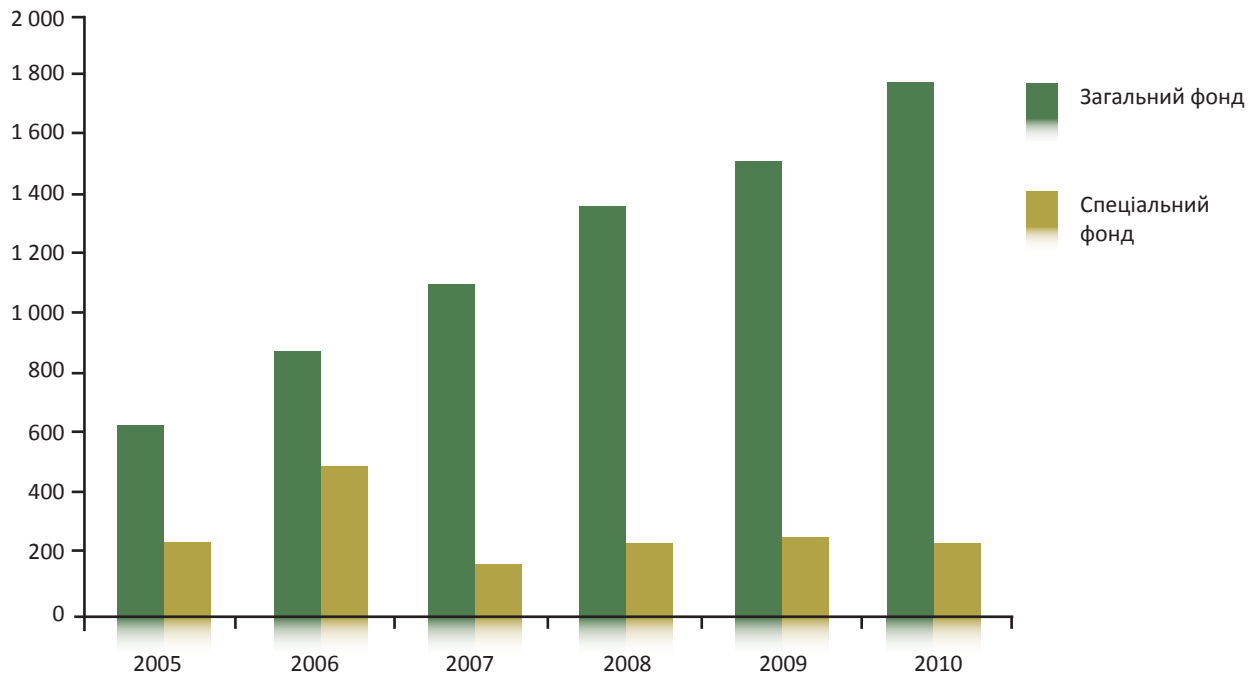
Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД

Відповідно до Бюджетного кодексу України, бюджет ділиться на загальний і спеціальний фонди (див. Діаграму 4.6). Спеціальний фонд включає в себе всі доходи, що призначені для фінансування конкретно визначених видатків (які включають власні доходи бюджетних установ, таких як бібліотеки та лікарні). Всі доходи не призначені до зарахування у спеціальний фонд зараховуються у загальний фонд. Всі доходи, які не призначені для спеціального фонду, зараховують до загального фонду.

Спеціальний фонд в першу чергу складається з власних надходжень бюджетних установ, субвенцій і доходів, призначених для Бюджету розвитку (див. Таблицю 4.2). У 2005–2010 роках доходи спеціального фонду в середньому складали 18,7% від загального обсягу доходів. В рамках цього фонду доходи від податку на нерухомість були найбільш стабільними з типовим відхиленням всього на 2%; далі йдуть інші доходи та цільові фонди (4,8% та 5,8% відповідно), надходження бюджетних установ (8,7%), Бюджет розвитку (11,3%) та субвенції (18,2%).

ДІАГРАМА 4.6. ЗАГАЛЬНИЙ ТА СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН.

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

Великі коливання в надходженнях від субвенцій були результатом виділення великих субвенцій для покриття заборгованості домогосподарств за опалення, водопостачання та водовідведення у 2006, 2008 та 2009 роках (див. розділ “Субвенції” у Таблиці 4.2). Субвенції за цими трьома статтями склали 51,8%, 34,1% та 35,9% від загального обсягу субвенцій у 2006, 2008 та 2009 роках відповідно.

ТАБЛИЦЯ 4.2. СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН. ТА %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Бюджет розвитку	29,8	165,2	38,7	44,1	11,9	12,9
Податки на власність	8,0	9,9	11,9	13,0	12,2	13,6
Власні надходження бюджетних установ	36,2	50,3	50,3	58,3	63,6	71,2
Цільові фонди	13,2	15,3	22,0	38,7	21,8	35,7
Субвенції	89,7	222,2	7,5	36,1	120,5	69,0
Інші надходження	26,9	22,7	23,6	28,8	9,7	21,0
Разом	203,7	485,5	154,1	219,0	239,7	223,4
Довідка:						
Доходи (всього)	804,9	1 354,8	1 244,8	1 567,2	1 744,3	1 996,5
Частка від загальної суми доходів, %	25,3	35,8	12,4	14,0	13,7	11,2

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ

На відміну від спеціального фонду, де доходи призначаються для фінансування цільових поточних і капітальних видатків, та загального фонду, де доходи не мають цільового призначення, доходи Бюджету розвитку спрямовуються на цілі інфраструктурного розвитку, включаючи серед іншого сплату боргів (для суб'єктів, які мають заборгованість), будівництво метро і газопроводів та інші визначені цілі. Тому Бюджет розвитку відіграє значну роль у соціально-економічному розвитку українських міст.

ТАБЛИЦЯ 4.3. БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН. ТА %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Надходження від відчуження майна	29,1	22,5	23,8	28,2	11,3	6,2
Надходження від продажу землі	0,1	0,2	8,7	3,4	0,7	6,6
Субвенції з інших бюджетів на виконання інвестиційних програм (проектів)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Кошти, що передаються із загального фонду у Бюджет розвитку	0,7	142,4	6,2	12,4	0,0	0,1
Разом	29,8	165,2	38,7	44,1	12,0	12,9
Довідка:						
Доходи (всього)	804,9	1 354,8	1 244,8	1 567,2	1 744,3	1 996,5
Частка від загальної суми доходів, %	3,7	12,2	3,1	2,8	0,7	0,6

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

Доходи Бюджету розвитку в середньому складають 3,9% від загального обсягу доходів. Якщо розташувати доходи в цій статті бюджету за значимістю в період з 2005 по 2010 роки, то найбільшим джерелом був продаж муніципальної власності ("Надходження від відчуження майна") (в середньому 63,2%); далі йде трансферт доходів із загального фонду (22,3%) та надходження від продажу землі (14,5%). Як і слід було очікувати, найбільші коливання спостерігалися в трансфертах із загального фонду (типове відхилення складало 33,2%); далі йдуть доходи від продажу майна (типове відхилення — 33,1%) — це, ймовірно, є результатом нестабільності, пов'язаної із продажем активів. Той факт, що в міста були кошти, які можна було перерахувати до спеціального фонду, доводить, що місто протягом тривалого часу мало стабільні показники операційної діяльності. Проте останніми роками (2009 і 2010 роки) у міста не було можливості перераховувати кошти із загального до спеціального фонду.

ГНУЧКІ ДОХОДИ

Гнучкі доходи — це податки та збори, які можуть збільшуватися або зменшуватися за рішенням виконавчих органів місцевого самоврядування. Вони включають в себе місцеві податки і збори, а також дохід від оренди землі та будівель⁵. У період з 2005 по 2010 роки частка гнучких доходів у загальному обсязі доходів Кривого Рогу в середньому складала 13,9%.

Гнучкі доходи Кривого Рогу в основному складаються з плати за землю (260,1 млн. грн. у 2010 році, що становило 85,4% всіх гнучких доходів), надходжень від єдиного податку, який сплачують підприємці (25 млн. грн. або 8,22% від загального обсягу), та надходжень від місцевих податків та зборів (11,7 млн. грн. або 3,9% від загального обсягу). Див. Таблицю 4.4.

⁵ Згідно з новим Бюджетним кодексом України, прийнятим у 2010 році, змінні доходи включають в себе єдиний податок, який платять фізичні особи-підприємці.

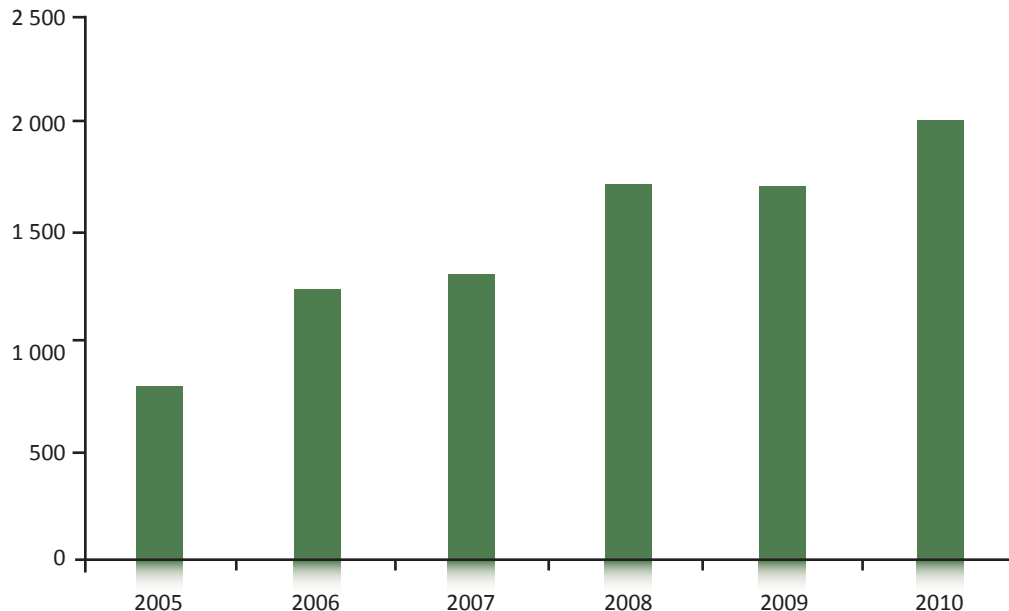
ТАБЛИЦЯ 4.4. ГНУЧКІ ДОХОДИ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН. ТА %

	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Плата за землю	106,1	118,3	110,7	175,8	201,3	260,1
Місцеві податки та збори	9,2	10,0	12,2	12,7	12,1	11,7
Надходження від оренди комунальної власності	0,1	2,1	5,9	9,1	13,2	7,6
Єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва	17,7	17,2	20,3	25,6	23,8	25,0
Гнучкі доходи (всього)	133,2	147,6	149,1	223,2	250,5	304,4
Довідка:						
Доходи (всього)	804,9	1 354,8	1 244,8	1 567,2	1 744,3	1 996,5
Частка у загальній сумі доходів, %	16,5	10,9	12,0	14,2	14,4	15,2

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

ВИДАТКИ

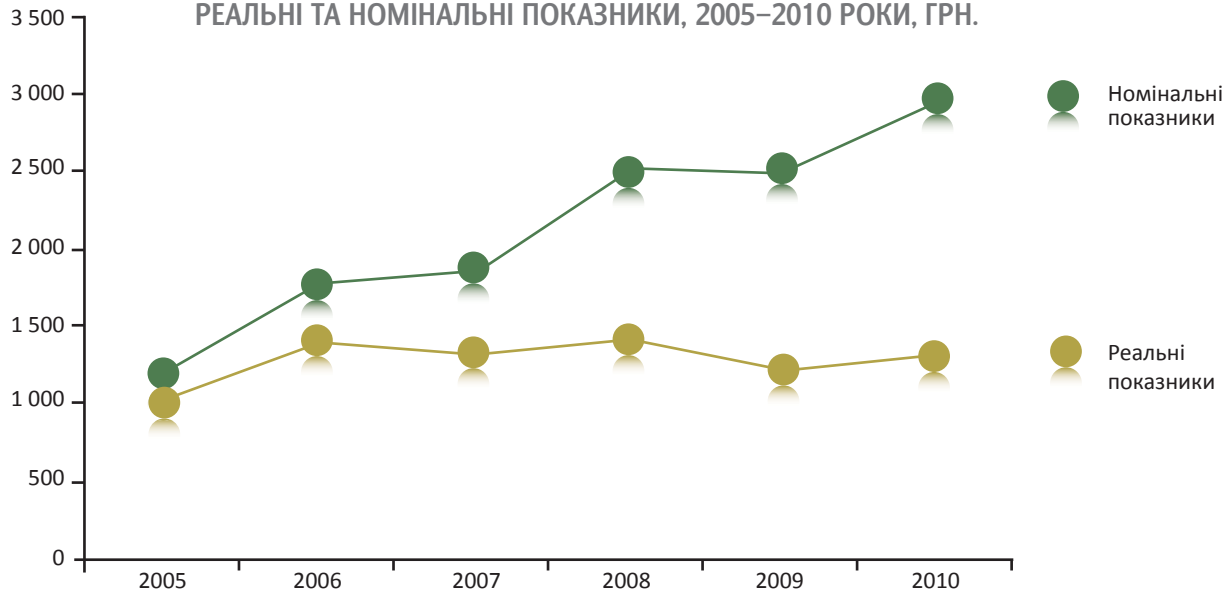
Видатки Кривого Рогу збільшувалися з СТЗ 19,9% з 2005 по 2010 роки, при цьому обсяг видатків зріс з 799,7 млн. грн. у 2005 році до 1 978,9 млн. грн. у 2010 році (див. Діаграму 4.7).

ДІАГРАМА 4.7. ВИДАТКИ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН.

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

У перерахунку на одну особу видатки збільшилися з 1 144,8 грн. у 2005 році до 2 945,8 грн. у 2010 році, що дорівнює СТЗ 20,81% (див. Діаграму 4.8) . Проте, якщо зробити поправку на інфляцію, то видатки скоротилися до 1 008,6 грн. у 2005 році та до 1 306,3 грн. у 2010 році, що дорівнює СТЗ 5,31%.

**ДІАГРАМА 4.8. ВИДАТКИ НА ОДНОГО МЕШКАНЦЯ,
РЕАЛЬНІ ТА НОМІНАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ, 2005–2010 РОКИ, ГРН.**

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; Державна служба статистики України; власні розрахунки.

Велика частка витратків у 2010 році припадала на освіту (32,4%), соціальний захист та забезпечення (22,1%) й охорону здоров'я (19,0%). Разом з витратками на транспорт і дорожнє господарство (6,6%), а також на будівництво житла і житлово-комунальне господарство (2,7%) ці п'ять категорій разом склали 82,8% (див. Діаграму 4.9).

ДІАГРАМА 4.9. ВИДАТКИ В РОЗРІЗІ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ, 2010 РІК, %

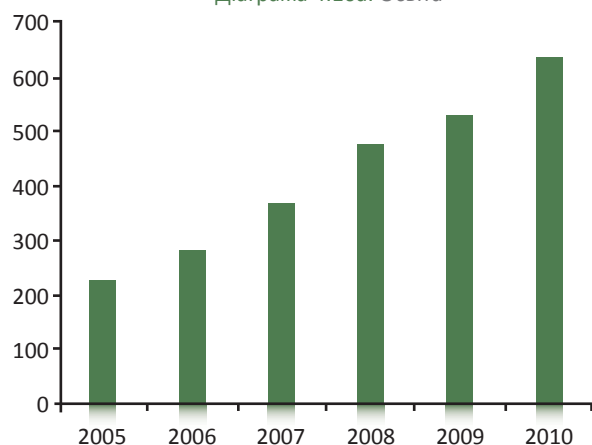

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

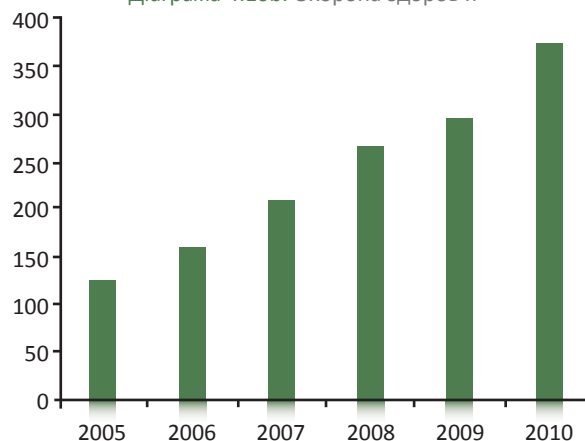
Серед статей витратків найбільше зростання в період з 2005 по 2010 роки спостерігалось у витратках на соціальний захист та соціальне забезпечення (СТЗ 38,8%) (див. Діаграму 4.10). Це зростання, яке також спостерігалось в багатьох інших містах України, відбулося після перегляду центральним урядом основних соціальних стандартів. Зростання витратків на охорону здоров'я складало 24,5% (СТЗ), на другому місці освіта (23,0%). Разом витратки за цими трьома статтями дорівнювали 73,5% загального обсягу витрат у 2010 році, у той час як у 2005 році вони склали 57,8%.

ДІАГРАМА 4.10. НАЙБІЛЬШІ ВИДАТКИ ЗА КАТЕГОРІЯМИ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН.

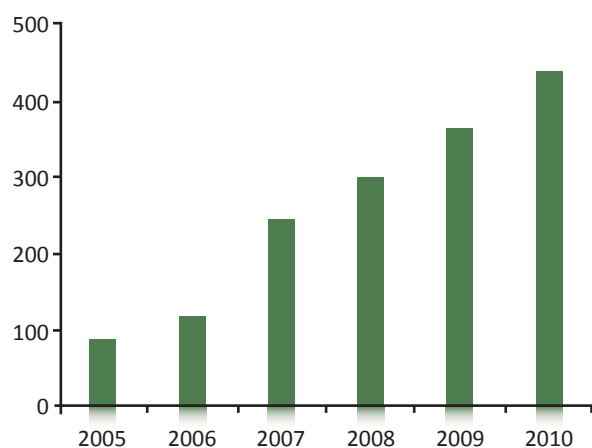
Діаграма 4.10а. Освіта

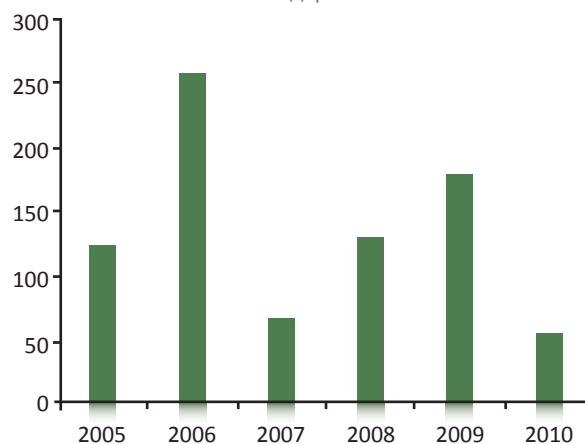
Діаграма 4.10б. Охорона здоров'я

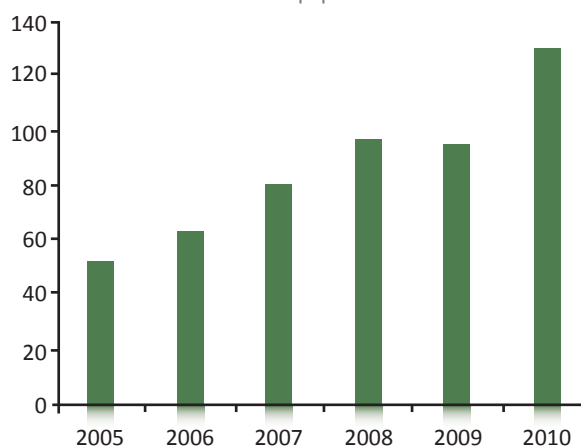
Діаграма 4.10с. Соціальний захист та соціальне забезпечення

Діаграма 4.10д. Житлово-комунальне господарство

Діаграма 4.10е. Транспорт дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікація та інформатика

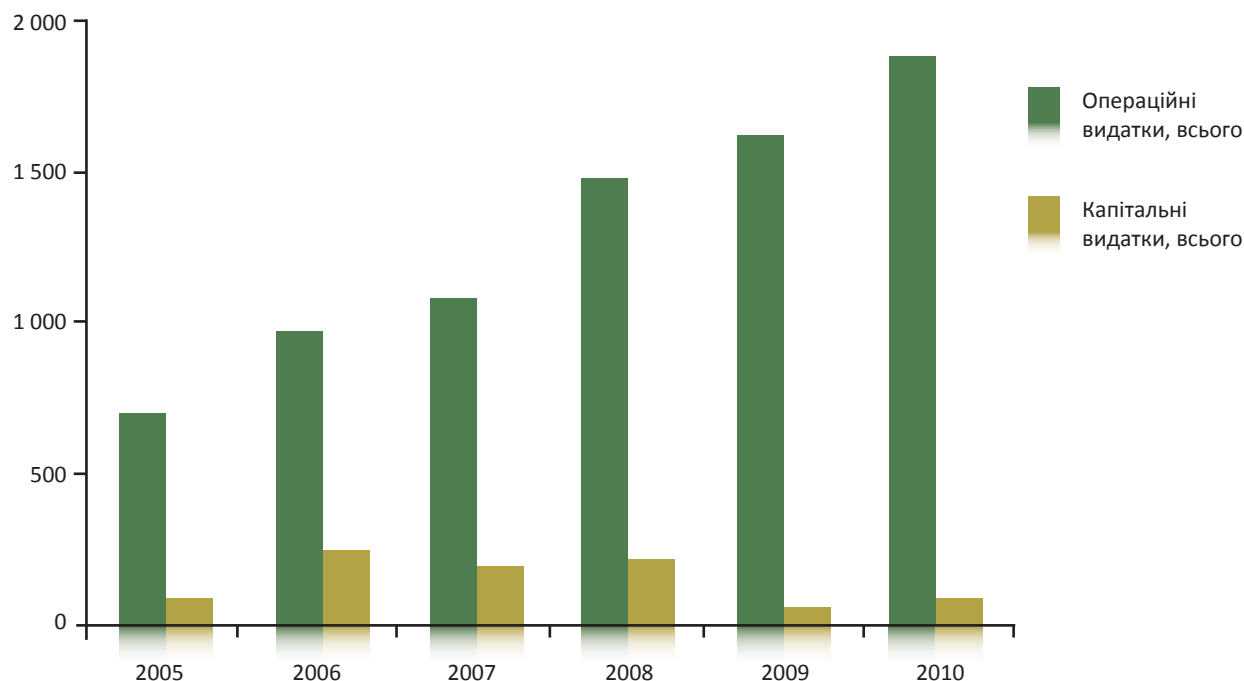

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

Частка видатків на житлово-комунальне господарство в загальному обсязі витрат спочатку зростала (з 15,5% у 2005 році до 21,1% у 2006 році), але потім впала до 7,8% в середньому за період з 2007 по 2009 роки та всього до 2,8% у 2010 році. Подібно до інших українських міст різкі зростання видатків у 2006 році та 2008–2009 роках були частково спричинені виплатою в ці роки боргів домогосподарств за опалення та інші комунальні послуги.

У період з 2006 по 2010 роки капітальні видатки значно скоротилися: з 20,3% у 2006 році до 4,4% у 2010 році (див. Діаграму 4.11). Якщо розглядати СТЗ, то можна побачити, що видатки щороку скорочувалися на 18,8%.

ДІАГРАМА 4.11. ОПЕРАЦІЙНІ ТА КАПІТАЛЬНІ ВИДАТКИ, 2005–2010 РОКИ, МЛН.ГРН.

Джерело: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.

ПОКАЗНИКИ ФІСКАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я М. КРИВИЙ РІГ: ПІДСУМОК

Кривий Ріг має стабільну фінансову ситуацію. У міста були профіцити бюджету в 2009 та 2010 роках, за що воно отримало оцінку “сильна позиція” (див. Таблицю 4.5), попри той факт, що загальний обсяг видатків майже дорівнював загальному обсягу доходів — 99,1% (в цій категорії місто отримало “нейтральну” оцінку). Так само частка гнучких доходів у загальному обсязі склала 15,4%, чого виявилось трохи замало, щоб отримати оцінку “сильна позиція”, тож за цим показником місто заробило “нейтральну” оцінку. Натомість місто отримало оцінку “сильна позиція” за баланс між поточними видатками та операційними доходами і сприятливе співвідношення між операційним профіцитом та податковими надходженнями. Співвідношення бюджетних трансфертів і операційних доходів (35,6%) виявилось трохи недостатнім, щоб отримати оцінку “сильна позиція”, яка починається з 33%. Тому місту було присвоєно “нейтральну” оцінку за цим показником. Скорочення капітальних видатків у 2006–2010 роках підкреслює той факт, що позиція міста змінилася з “сильної” на “слабку”. І нарешті, місто отримало оцінку “сильна позиція” за відсутність боргу.

ТАБЛИЦЯ 4.5. ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БЮДЖЕТУ МІСТА КРИВИЙ РІГ, 2005–2010 РОКИ

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Бенчмаркінг				Позиція міста (2010 рік)
							Сильна		Слабка		
Дефіцит/профіцит на одну особу, грн.	7,3	195,7	-64,8	-196,1	78,3	26,2	>	0	<	0	Сильна
Видатки, всього/доходи, всього, %	99,4	90,0	103,6	108,6	97,0	99,1	<	95	>	100	Нейтральна
Гнучкі доходи/операційні доходи, %	17,4	14,3	12,6	14,8	14,5	15,4	>	40	<	10	Нейтральна
Поточні видатки/операційні доходи, %	92,3	94,2	92,1	98,7	94,3	95,4	<	100	>	100	Сильна
Операційний профіцит/податкові надходження, %	12,3	10,5	12,1	1,9	9,4	7,9	>	5	<	2	Сильна
Бюджетні трансфери/операційні доходи, %	31,9	67,0	30,0	28,9	32,6	35,6	<	33	>	50	Нейтральна
Капітальні видатки/видатки, всього, %	11,5	20,3	15,6	12,7	3,5	4,4	>	15	<	5	Слабка
Обслуговування боргу/операційні доходи, %	0	0	0	0	0	0	<	10	>	15	Сильна
Обслуговування боргу на одну особу, млн.грн.	0	0	0	0	0	0	н/д	н/д	н/д	н/д	

Джерела: Звіти Державного казначейства про виконання місцевих бюджетів м. Кривий Ріг 2005–2010 рр.; власні розрахунки.

ДОДАТОК 1. ОСНОВНІ БЮДЖЕТНІ ПОКАЗНИКИ М. КРИВИЙ РІГ, 2005–2010 РОКИ

Основні бюджетні показники	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.	Всього, млн. грн.	На одного мешканця, грн.
Доходи												
Доходи бюджету, всього	804,9	1 152,1	1 354,8	1 951,8	1 244,8	1 806,3	1 567,2	2 293,9	1 744,3	2 574,9	1 996,5	2 972,0
Зростання доходів бюджету у порівнянні з попереднім роком, %	н/д	н/д	68,3	69,4	-8,1	-7,5	25,9	27,0	11,3	12,3	14,5	15,4
в т.ч. доходи бюджету без офіційних трансфертів до всіх доходів бюджету	560,3	802,0	664,0	956,6	889,9	1 291,3	1 133,0	1 658,4	1 179,5	1 741,2	1 290,0	1 920,3
в т.ч. офіційні трансферти	244,6	350,1	690,8	995,2	354,9	515,0	434,1	635,4	564,7	833,7	706,5	1 051,7
в т.ч. дотації	32,7	46,9	29,5	42,4	58,2	84,5	54,1	79,2	149,5	220,6	259,5	386,3
в т.ч. субвенції	211,2	302,3	518,9	747,6	290,5	421,5	367,6	538,1	415,3	613,0	446,9	665,2
в т.ч. кошти, перераховані із загального фонду бюджету до Бюджету розвитку	0,7	1,0	142,4	205,2	6,2	9,0	12,4	18,2	0,0	0,0	0,1	0,2
Частка у загальній сумі доходів бюджету												
в т.ч. доходи бюджету без офіційних трансфертів до всіх доходів бюджету, %	69,6		49,0		71,5		72,3		67,6		64,6	
в т.ч. офіційні трансферти, %	30,4		51,0		28,5		27,7		32,4		35,4	
в т.ч. дотації, до всіх доходів бюджету, %	4,1		2,2		4,7		3,5		8,6		13,0	
в т.ч. субвенції, до всіх доходів бюджету, %	26,2		38,3		23,3		23,5		23,8		22,4	

в т.ч. кошти, перераховані із загального фонду бюджету до Бюджету розвитку, до всіх доходів бюджету, %	0,1		10,5		0,5		0,8		0,0		0,0	
Основні статті доходів бюджету міста												
в т.ч. доходи бюджету без офіційних трансфертів	560,3	802,0	664,0	956,6	889,9	1 291,3	1 133,0	1 658,4	1 179,5	1 741,2	1 290,0	1 920,3
в т.ч. податок на доходи фізичних осіб	328,6	470,4	402,4	579,7	602,4	874,2	716,9	1 049,3	716,4	1 057,5	832,8	1 239,7
в т.ч. податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів	8,0	11,4	9,9	14,2	11,9	17,3	13,0	19,0	12,2	18,0	13,6	20,3
в т.ч. плата за землю	106,1	151,9	118,3	170,5	110,7	160,7	175,8	257,3	201,3	297,2	260,1	387,1
в т.ч. плата за торговий патент на деякі види підприємницької діяльності	8,1	11,5	7,8	11,2	9,8	14,3	9,9	14,6	3,3	4,9	3,5	5,2
в т.ч. місцеві податки і збори	9,2	13,2	10,0	14,4	12,2	17,8	12,7	18,6	12,1	17,9	11,7	17,4
в т.ч. єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва	17,7	25,3	17,2	24,8	20,3	29,4	25,6	37,4	23,8	35,2	25,0	37,3
в т.ч. надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим державним майном	0,1	0,2	2,1	3,0	5,9	8,5	9,1	13,3	13,2	19,5	7,6	11,3
в т.ч. плата за послуги, що надаються бюджетними установами	17,5	25,0	22,8	32,8	27,3	39,6	37,1	54,3	36,5	53,9	44,3	65,9
в т.ч. надходження від відчуження майна, яке належить Автономній Республіці Крим та майна, що знаходиться у комунальній власності	29,1	41,6	22,5	32,4	23,8	34,5	28,2	41,3	11,3	16,7	6,2	9,2
в т.ч. надходження від продажу землі	0,1	0,1	0,2	0,3	8,7	12,7	3,4	4,9	0,7	1,0	6,6	9,8
в т.ч. інші бюджетні надходження	35,9	51,3	50,8	73,2	56,7	82,3	101,3	148,3	148,7	219,5	78,7	117,1
в т.ч. офіційні трансферти	244,6	350,1	690,8	995,2	354,9	515,0	434,1	635,4	564,7	833,7	706,5	1 051,7
Загальний та спеціальний фонди в доходах бюджету												
Загальний фонд бюджету, всього	601,1	860,5	869,2	1 252,3	1 090,7	1 582,8	1 348,2	1 973,4	1 504,6	2 221,1	1 773,1	2 639,4
Спеціальний фонд бюджету, всього	203,7	291,6	485,5	699,5	154,0	223,5	219,0	320,5	239,7	353,8	223,4	332,6
в т.ч. Бюджет розвитку, до всіх доходів бюджету, %	3,7		12,2		3,1		2,8		0,7		0,6	
Видатки												
Видатки бюджету, всього	799,7	1 144,8	1 218,9	1 756,1	1 289,4	1 871,0	1 701,2	2 490,0	1 691,3	2 496,6	1 978,9	2 945,8
Зростання видатків бюджету у порівнянні з попереднім роком, %	н/д	н/д	52,4		5,8		31,9		-0,6		17,0	
Основні статті бюджетних видатків												
в т.ч. державне управління	28,1	40,2	45,3	65,2	54,5	79,1	74,9	109,7	75,3	111,2	94,8	141,2
в т.ч. правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
в т.ч. освіта	227,2	325,2	280,1	403,5	368,6	534,8	477,7	699,2	530,4	783,0	640,7	953,7
в т.ч. охорона здоров'я	125,8	180,0	160,4	231,1	209,2	303,5	267,0	390,9	296,4	437,5	376,2	560,0

в т.ч. соціальний захист та соціальне забезпечення	85,0	121,6	116,7	168,2	246,1	357,1	300,7	440,1	362,1	534,6	438,0	652,0
в т.ч. житлово-комунальне господарство	123,7	177,1	256,8	370,0	66,1	95,8	131,0	191,7	178,4	263,3	54,4	81,0
в т.ч. культура і мистецтво	16,9	24,3	22,9	33,0	29,6	42,9	41,6	60,8	46,6	68,8	59,2	88,2
в т.ч. засоби масової інформації	1,1	1,5	1,4	2,0	1,6	2,3	1,9	2,8	2,0	3,0	3,1	4,6
в т.ч. фізична культура і спорт	7,1	10,2	9,8	14,1	11,9	17,3	15,7	23,0	17,4	25,7	22,8	33,9
в т.ч. будівництво	32,9	47,2	45,9	66,1	120,8	175,3	111,4	163,1	14,2	21,0	14,2	21,1
в т.ч. сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
в т.ч. транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікація та інформатика	52,0	74,5	63,4	91,4	80,0	116,1	97,8	143,2	94,8	139,9	130,1	193,7
в т.ч. інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	0,1	0,1	0,2	0,3	0,8	1,1	1,0	1,5	1,7	2,6	0,6	0,8
в т.ч. охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
в т.ч. запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	0,3	0,4	0,5	0,7	0,5	0,8	0,7	1,0	0,7	1,0	0,9	1,3
в т.ч. обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
в т.ч. цільові фонди	36,6	52,4	39,8	57,3	42,2	61,2	57,9	84,8	42,0	61,9	50,7	75,5
в т.ч. видатки, не віднесені до основних груп	0,0	0,0	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	1,4	6,0	8,9
в т.ч. інші бюджетні видатки	62,9	90,0	175,3	252,6	57,6	83,6	121,6	177,9	28,3	41,8	87,3	129,9
Загальний та спеціальний фонди у видатках бюджету міста												
Загальний фонд бюджету, всього	600,0	858,8	871,6	1 255,7	1 070,7	1 553,7	1 420,6	2 079,3	1 444,6	2 132,5	1 764,3	2 626,3
Спеціальний фонд бюджету, всього	199,7	285,9	347,3	500,4	218,7	317,4	280,6	410,7	246,7	364,2	87,7	130,5
Структура видатків бюджету за економічною класифікацією												
Поточні видатки бюджету, всього	708,0	1 013,5	971,1	1 399,0	1 088,3	1 579,2	1 485,0	2 173,5	1 631,7	2 408,7	1 891,3	2 815,3
Капітальні видатки бюджету, всього	91,7	131,3	247,9	357,1	201,1	291,9	216,2	316,5	59,6	88,0	87,7	130,5
Бюджетний профіцит/дефіцит												
Бюджетний профіцит/дефіцит	5,0	7,2	135,7	195,5	-44,8	-65,0	-134,1	-196,3	52,9	78,1	17,4	25,9
Частка дефіциту/профіциту у видатках бюджету, %	0,6		10,0		-3,6		-8,6		3,0		0,9	
Чисельність постійного населення, на початок відповідного року, осіб	698 599		694 101		689 141		683 212		677 416		671 779	

Примітка: Бюджетний профіцит/дефіцит визначається як Доходи мінус Видатки мінус Кредитування.

Примітка: Значення "Дотацій" і "Субвенцій" в цьому додатку відрізняється від значень зазначених у Таблиці 4.1. Це стосується доходів, що проходять за кодами бюджетної класифікації 41020300, 41020900 та 41030300, які були включені в категорію "Інші дотації та субвенції" в Таблиці 4.1, у цьому додатку вони інтегровані відповідно в статті доходів "Дотації" та "Субвенції".

Проект “Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України” (Проект РЕОП) розрахований на п’ять років (2010 – 2015 рр.) та фінансується Канадським агенством міжнародного розвитку; керівництво проектом здійснює Конференційна рада Канади. Проект надає цільову підтримку у розбудові спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України.

Проект РЕОП є складовою програми канадського уряду щодо технічного співробітництва з Україною, у рамках якої робиться наголос на розбудові спроможності на міському, обласному та центральному рівнях. Зв’язки, встановлені завдяки Проекту РЕОП, створюють можливості для обміну досвідом, методологіями та знаннями, пов’язаними з процесами економічного планування розвитку.

Метою Проекту РЕОП є сприяння стійкому розвитку областей і міст України шляхом розбудови спроможності місцевої влади до планування соціально-економічного розвитку територій з використанням інструментів кількісного аналізу та прогнозування.

В рамках проекту передбачено надання підтримки Дніпропетровській та Львівській областям, а також шести містам України, а саме Львів, Червоноград, Дрогобич, Нікополь, Кривий Ріг та Дніпропетровськ.

Окрім комплексного аналітичного звіту щодо стану соціально-економічного розвитку вибраних областей і міст України, реалізація Проекту РЕОП передбачає розробку вдосконалених стратегічних планів розвитку, на основі бенчмаркінгу (порівняльного аналізу) та демографічного, фінансового, економічного прогнозів.

Завдяки Проекту РЕОП українські урядові інституції матимуть можливість вивчити досвід Канади, що допоможе визначати обґрунтовані пріоритети економічного розвитку областей і міст України, складати реалістичні плани економічного розвитку областей і міст України. Проект також сприяє підвищенню спроможності краще обстоювати інтереси перед урядом України та більш ефективному залученню інвестицій, кредитів та донорської допомоги на цілі економічного розвитку.

Проект фінансується Канадським агенством міжнародного розвитку.

Канадське агенство
міжнародного розвитку

Canadian International
Development Agency